

Små barns hverdager i asylmottak

MARIE LOUISE SEEBERG

RAPPORT

NR 14/09

Små barns hverdager i asylmottak

MARIE LOUISE SEEBERG

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring
NOVA Rapport 14/2009

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) ble opprettet i 1996 og er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Instituttet er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet (KD).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferds-samfunnets tiltak og tjenester.

Instituttet har et særlig ansvar for å

- utføre forskning om sosiale problemer, offentlige tjenester og overføringsordninger
- ivareta og videreutvikle forskning om familie, barn og unge og deres oppvekstvilkår
- ivareta og videreutvikle forskning, forsøks- og utviklingsarbeid med særlig vekt på utsatte grupper og barnevernets temaer, målgrupper og organisering
- ivareta og videreutvikle gerontologisk forskning og forsøksvirksomhet, herunder også gerontologien som tverrfaglig vitenskap

Instituttet skal sammenholde innsikt fra ulike fagområder for å belyse problemene i et helhetlig og tverrfaglig perspektiv.

© Norsk institutt for forskning om oppvekst,
velferd og aldring (NOVA) 2009
NOVA – Norwegian Social Research
ISBN 978-82-7894-330-4
ISSN 0808-5013

Illustrasjonsfoto: © Regin Hjertholm / Samfoto
Desktop: Torhild Sager
Trykk: Allkopi

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
Munthesgt. 29 · Postboks 3223 Elisenberg · 0208 Oslo
Telefon: 22 54 12 00
Telefaks: 22 54 12 01
Nettadresse: <http://www.nova.no>

Forord

Hverdagslivet for barn og voksne som bor og venter i norske asylmottak er et ukjent område for de fleste av oss. Jeg er derfor glad for at jeg i 2006 fikk anledning til å gjennomføre prosjektet «Små barns liv i asylmottak», og for at jeg gjennom denne samlerapporten får anledning til å videreformidle det jeg lærte gjennom dette forskningsarbeidet. Feltarbeidet ble gjennomført ved to asylmottak våren 2006 av forskningsassistentene Cecilie M. Bagge, Truls A. Enger og meg selv.

Prosjektet «Små barns liv i asylmottak» inngikk i NOVAs strategiske instituttprogram Barneforskning (2002–2007), som særlig tok for seg hverdagslivet for små barn i velferdsstaten, og det ble finansiert av Barne- og familiedepartementet og NOVA. Prosjektet ble gjennomført på initiativ fra Agnes Andenæs, som ledet det strategiske instituttprogrammet Barneforskning. Hun innså at barn som lever midlertidig i norske asylmottak samtidig er barn som vokser opp i velferdsstaten Norge, noe som ikke er så selvsagt som en kanskje skulle tro.

Artiklene som er samlet i denne NOVA-rapporten har alle tidligere vært publisert i ulike tidsskrift. Jeg vil gjerne takke alle redaksjonene for at de med sin ytterst velvillige innstilling har gjort arbeidet med å samle artiklene til en fornøyelse. Jeg håper at artiklene på denne måten vil være lett tilgjengelige for alle interesserte, og at de dermed vil nå et bredere publikum.

Til slutt vil jeg rette en varm takk til alle beboere, ansatte og frivillige som vi møtte i de to asylmottakene. Dere inkluderte oss i hverdager som ofte var vanskelige å takle, og delte deres erfaringer med oss.

Oslo, august 2009

Marie Louise Seeberg

Innhold

Artikkel 1:

HJEMME HOS BARN SOM BOR I ASYLMOTTAK

Bagge, C.M. & Enger, T.A. & Seeberg, M.L.

Publisert i *Barnhagefolk*, 22(3):60–65 (2006) 7

Artikkel 2:

SMÅBARN I ASYLMOTTAK

Seeberg, M.L., Bagge, C.M. & Enger, T.A.

Publisert i *Norges Barnevern*, 83(3):19–29 (2006)..... 17

Artikkel 3:

UTENFOR DEN NASJONALE KROPPEN: BARN/ASYLSØKER

Seeberg, M.L.

Publisert i *Norsk tidsskrift for migrasjonsforskning*, 2007(2):35–48..... 37

Artikkel 4:

NO PLACE: SMALL CHILDREN IN NORWEGIAN ASYLUM-SEEKER RECEPTION CENTRES

Seeberg, M. L. & Bagge, C. M & Enger, T. A.

Publisert i *Childhood*, 2009(3): 395–411 59

Hjemme hos barn som bor i asylmottak.

BAGGE, C.M. & ENGER, T.A. & SEEBERG, M.L.

Publisert i *Barnehagefolk*, 22(3):60–65 (2006)

Hjemme hos barn som bor i asylmottak

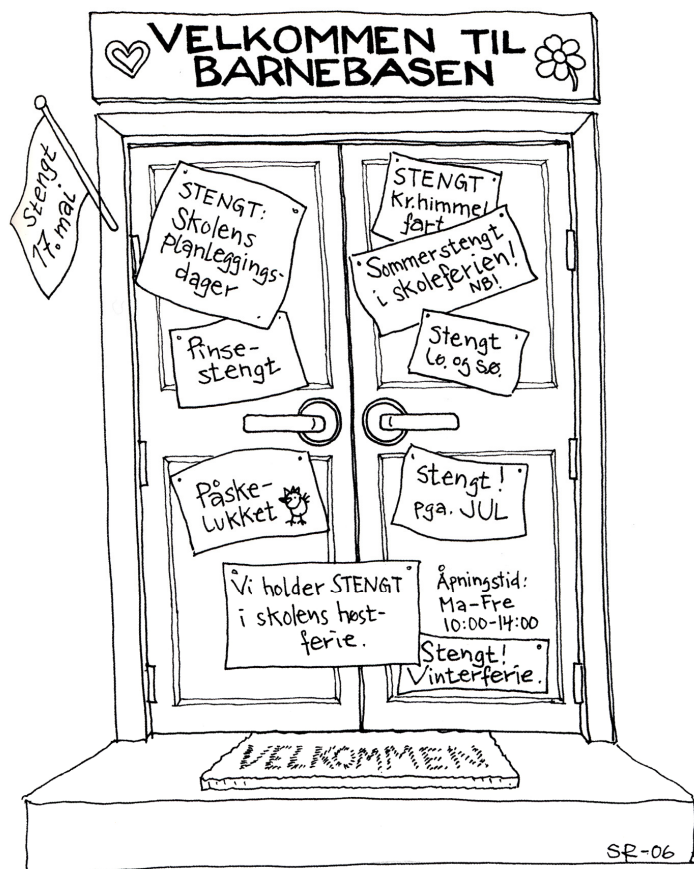
*Cecilie M. Bagge, Truls A. Enger og Marie L. Seeberg
(illustrasjoner ved Svein Røtnes)*

Mange av beboerne i norske asylmottak er små barn. I 2005 kom i overkant av 1200 barn til Norge i følge med foreldre som søkte asyl i landet, og mer enn halvparten av disse barna var under seks år gamle.

Det er gjort lite forskning på små barn med foreldre som søker asyl. Derfor har vi gjennom et forskningsprosjekt¹ sett nærmere på hverdagene i asylmottak. Hvordan ser hverdagen ut for små barn (0–5 år) i asylmottak? Hvem, og hva, avgjør at det blir slik? Disse spørsmålene har vi utforsket gjennom feltarbeid i et transittmottak og i et ordinært mottak. Selv om feltarbeidsperioden var ganske kort, to måneder, har vi fått noen pekepinner på hvordan det er å være liten i asylmottak. Livet i mottak er først og fremst preget av midlertidighet og språklig mangfold. Dette begrenset også hva vi som forskere kunne gjøre. Vi har observert og vært sammen med barna på mottakene mens de lekte i basen og i gangene, både på dagtid, kveld og i helger og vi har snakket med voksne beboere og ansatte. Det er ikke lett å skulle være flue på veggen hos en familie som deler ett eller to små rom.

Med denne artikkelen ønsker vi å gi barnehageansatte et innblikk i hvordan asylbarna lever sine liv. Den lange botiden og midlertidigheten bidrar til å gjøre livet i mottak ustabil og uforutsigbart. Alt dette preger og former barnas hverdager. Til tross for at de er små, har mange av disse barna erfaringer fra krig og flukt, og mange er eller har vært atskilt fra en av foreldrene og annen nær familie. Noen av barna er født i mottak, men også disse vil oppleve den usikre fremtiden og at nye voksne personer og lekekamerater kommer inn i deres liv, før de etter kort tid forsvinner igjen.

¹ Dette prosjektet er en del av NOVAs strategiske instituttprogram Barneforskning (2002–2007) som har sitt hovedfokus på små barn i velferdsstaten.

Barnebaser

Ved begge mottakene var det en barnebase. UDI har som mål å «strukturere og målrette tiltak som bidrar til en trygg og meningsfylt hverdag under mottaksoppholdet. Alle barn fra to år til grunnskolealder skal ha et tilrettelagt tilbud på minst tre timer fra mandag til fredag, enten i barnehage på eller utenfor mottaket, eller i en *barnebase*» (UDI 2006). Det finnes ingen konkrete retningslinjer for barnebaser, for-

uten at det skal være en ansatt med barnefaglig kompetanse som har det overordnede ansvaret.

Ved det ordinære mottaket var basen et stort, sparsomt møblert og gulvkaldt rom. Midt på gulvet lå det som oftest en haug med små leker som var tømt ut fra lekekassene. Barnebasen her var åpen fra 10–14 mandag til fredag. Den var stengt i ferier og på skolens planleggingsdager, «for å skape rutiner og tilvenne asylsøkerne til det norske systemet», forklarte de ansatte oss. En ansatt som var utdannet førskolelærer hadde ansvaret for basen, og to voksne beboere skulle ha det daglige ansvaret. Da vi gjorde feltarbeidet var det bare én ansvarlig beboer, fordi den andre hadde fått vedtak og skulle flytte.

Beboeren som hadde det daglige ansvaret i basen passet på at barna ikke stakk av når døren ble åpnet, trøstet dem som gråt, og lekte med barna, men ofte en og en slik at noen ble sittende alene. Barna ble i liten grad aktivisert ut over dette, til tross for at det ofte var mange voksne i barnebasen. Foreldre kom innom og pratet med hverandre eller lekte med egne barn. Språket som ble snakket i basen varierte. Når det var mange voksne der ble det snakket en blanding av norsk, engelsk og for eksempel

somali, men beboeren med det daglige ansvaret snakket norsk til barna. Noen få foreldre leverte barna når basen åpnet, og kom ikke tilbake før ved stengetid. Det var ingen organisert lunsj. Noen av barna ble hentet for å spise hjemme, mens andre foreldre kom med mat slik at de kunne spise i basen. De som spiste i basen hadde ofte vanskelig for å konsentrere seg om å spise mens de andre lekte. Det var lite utendørsaktiviteter selv om barna viste stor glede ved å være ute. Ved en anledning ble døren til verandaen ved basen i det ordinære mottaket åpnet, og barna fikk gå ut på verandaen. De ble elleville og løp rundt i glede, men de ble raskt hentet inn igjen av foreldre som syntes det ble for bråkete og slitsomt å passe på barn som løp i alle retninger.

Basen på transittmottaket bestod av to lyse rom. I det første var det et stort bord med stoler rundt og en stor hylle full av leke- og formingsmateriell. På veggene hang det bilder av barn, malerier som barn hadde laget, og et stort verdenskart. Rommet innenfor var et lekerom, og det var plassert kasser med leker langs veggene. Det stod også en liten sofa der og en tv med videospiller og playstation. De færreste av barna på transittmottaket går på skole, slik at barnebasen var organisert annerledes enn på det ordinære mottaket. De ulike aldersgruppene hadde forskjellige tidspunkter for lek i basen og enkelte av de ansatte var veldig nøye med at disse reglene ble overholdt. Det var en ansatt (vikar) som var ansvarlig for basen og som oppholdt seg i den de fleste formiddagene i uken. For å kunne holde basen åpen på ettermiddagene og på kveldstid var mottaket avhengig av hjelp fra foreldre som bodde på mottaket og frivillige utenifra. Frivillige bidro også til utendørs lek en gang i uka.

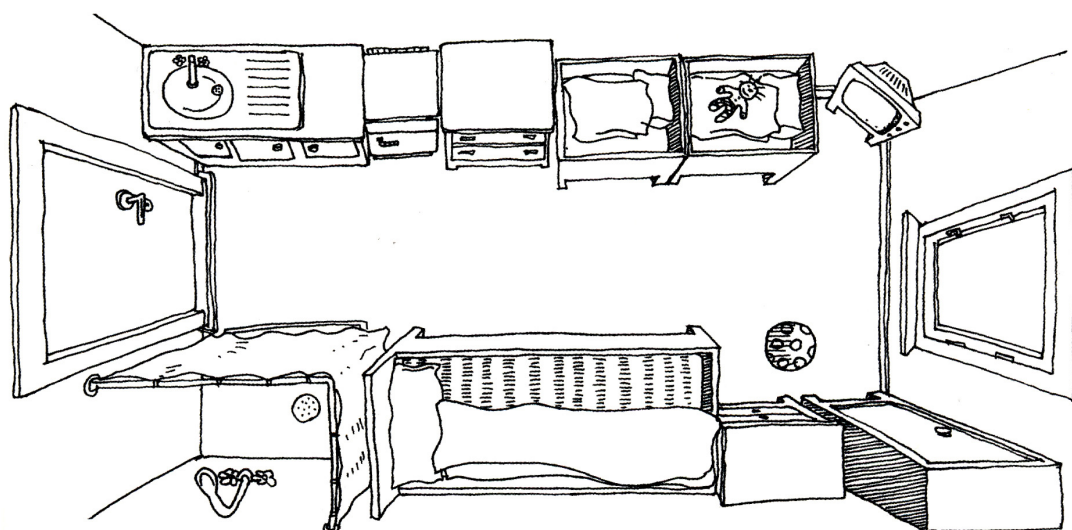
I begge mottakene var barnebasen det eneste fellesrommet som var barnas eget, hvor de kunne leke sammen og ha tilgang på leker og formingsmaterialer. Mesteparten av tiden var barnebasene stengt, og barna måtte finne andre steder å være.

Utenfor barnebasene

Begge mottakene hadde store uteområder, men ingen av dem var tilpasset barn, og de var heller ikke sikret med gjerder og stengte porter. Barna var derfor avhengig av at voksne tok dem med ut. På grunn av dette, fordi barna

hadde så kort tid i barnebasen, og fordi de fleste av dem ikke likte seg på rommet, oppholdt de seg mye i gangene. Begge mottakene hadde lange korridorer og flere etasjer. Foreldre hadde sin fulle hyre med å passe på småtasser som kjedet seg eller mistrivdes på rommet og hadde lært seg å åpne dører selv. Vi så stadig vekk små barn som gikk alene rundt i gangene. En mor vi snakket med, sa at hun var svært bekymret for at sønnen skulle stikke av. Det bodde så mange ulike folk på mottaket som hun ikke kjente, hele tiden kom det nye mennesker, og hun var redd for hva som kunne skje med sønnen hvis han løp rundt i gangene uten at hun var med. På det ordinære mottaket var det også vanlig at barn oppholdt seg i resepsjonsområdet, på personalrommet og på de ansattes kontorer.

Det finnes ingen minstekrav til hvor store rommene til asylsøkerne skal være, og de fleste beboerne må dele kjøkken og bad med flere andre. En mor med to små barn vi besøkte bodde for eksempel på et rom på 20 kvm. Innenfor døren var det en liten gang med en kjøkkenbenk og et lite kjøleskap på den ene veggen. På den andre veggen var det et forheng med en dusj bak. Tre små skritt rett fram kom vi inn i selve rommet. Langs den ene veggen sto en liten kommode, to barnesenger og en liten TV. En enkeltseng mellom en kommode og et klesskap fylte den andre veggen. Midt imot oss var det et vindu med utsikt til parkeringsplassen foran mottaket. Dette rommet skulle fungere som oppholdsrom, spiserom, lekerom og soverom for en mor og to viltre treåringer.

SR-06

Mennesker

Asylsøkere flytter ofte. Barn i asylmottak opplever stadig at mennesker forsvinner ut av livene deres, mens nye kommer til. Måten mottakssystemet er organisert på, gjør at også ansatte og andre voksne kommer og går. Mottakene er i stor grad avhengige av frivillige og av studenter i praksis for å kunne tilby aktiviteter. Begge mottakene hadde hatt vikarer for barnebaseansvarlig det siste året. Flere ansatte og frivillige hadde sluttet og nye var kommet. Det samme gjaldt lekekamerater og andre beboere som aktiviserte barna på eget initiativ. Alle barna i transittmottaket visste hva «transfer» betydde, nemlig overføring til et ordinært mottak. Vi møtte for eksempel to enslige menn som tok med barna ut for å spille fotball og leke. Både de og barna satte stor pris på dette, men det gikk ikke mange dagene før den ene av mennene måtte flytte til et annet mottak.

Ansatte beskrev det ordinære mottaket som «en stor familie». Her så vi ansatte som lekte med små barn i resepsjonsområdet, og barn som tegnet og malte på personalrommet etter at barnehagen eller barnebasen var stengt. Ettersom barna var i kontakt med så mange forskjellige mennesker, kunne de ha problemer med å vite hvordan de skulle forholde seg til dem. Noen visste å utnytte at de voksne hadde vanskelig for å samkjøre grenser og regler, mens andre snarere ble usikre av det. Mens noen barn var svært kontaktsøkende, reagerte andre motsatt og holdt seg for seg selv.

Barnehagen

Like ved det ordinære mottaket lå en barnehage. Mottaket disponerte fire halve plasser, og fire 4–6 år gamle barn fra mottaket var her fra klokken 10–14 hver dag. Da vi var i barnehagen, opplevde vi den som en kontrast til barnas liv i mottaket, både med tanke på standard og miljø. Den mest slående forskjellen var knyttet til regler og grenser. I barnehagen brukte alle «innestemme», ryddet opp etter seg, her var det klare regler som alle kjente. Ansatte i mottakene var også opptatt av å sette grenser for barna, men disse var ofte forvirrende og lite konsekvente. De fire barna i barnehagen snakket godt norsk. Mottakene har ikke ressurser til å lære barna norsk, og de barnehageansatte fikk derfor en viktig rolle med å utvikle barnas norsksferdigheter. Det kan se ut til at barnehagepersonalet overlates mye av ansvaret for

integreringen av disse barna. Dermed blir det ekstra viktig at de ansatte ikke forstår alle problemer som oppstår som en konsekvens av foreldrenes «kultur» (Rasmussen 2006). Det kan føre til at barn som trenger hjelp psykisk, med språket, eller med omsorgssvikt, ikke får den hjelpen de trenger, og til ekskludering snarere enn inkludering.

Barnehagen er mer stabil enn det meste i asylbarnas liv. Derfor har de barnehageansatte en unik mulighet til å bli kjent med barna og arbeide mer systematisk med dem. Fladstad (1994: 133) etterlyste et pedagogisk handlingsprogram som ramme for arbeidet med disse barna, og viste i den forbindelse til STOP-modellen som en mulighet. STOP står for S = structure, T = talking, time, O = organized play og P = parent support. «Målet med modellen er at skape struktur og forudsigelighet i børnenes liv, som modvægt til den utrygghet og kaos, der ofte prøger deres dagligdag» (Røde Kors 2006). Kanskje dette kunne være en idé å arbeide videre med?

På asylmottak i Norge

Mennesker som søker om asyl i Norge bor i et *transittmottak* mens de blir intervjuet og testet for tuberkulose. Deretter flyttes de til et *ordinært mottak*, hvor de bor til de får opphold og «bosettes» i en kommune, eller til de får avslag og blir sendt ut av landet. Opphold i transittmottak kan av ulike grunner likevel være i opp til et år, mens opphold i ordinære mottak kan strekke seg over flere år.

Det er myndighetene ved UDI (Utlendingsdirektoratet) som fastsetter rammene for driften av mottak. Hvordan de generelle kravene fra UDI oppfylles, er i stor grad opp til den enkelte driftsoperatør. Bygningen, utearealene og beliggenheten har stor innvirkning på beboernes dagligliv, mens økonomien til mottakene gjør det vanskelig å gi et fullverdig felles aktivitetstilbud til barna. Mottakene har også ulik tilgang til frivillige som kan utfylle viktige roller. Økonomiske ytelser til beboerne er derimot nøyaktig tallfestet i UDIs styringsdokumenter. UDI spesifiserer et maksimalt beløp som skal dekke alle personlige utgifter, inkludert mat. For eksempel vil en enslig mor med ett barn i transittmottak få utbetalt inntil kr. 2820 pr måned, mens hun i et ordinært mottak vil få utbetalt inntil kr. 4750 pr måned. Asylsøkere har ikke rett til annen inntekt som for eksempel barnetrygd, fødselspenger eller kontantstøtte i tillegg til disse utbetalingene. Familier som bor i asylmottak har lite å rutte med, og det setter grenser for hva foreldrene kan gjøre for og med barna sine.

Cecilie M. Bagge og Truls A. Enger er studenter ved Universitetet i Oslo og har arbeidet som forskningsassistenter på dette prosjektet. Marie L. Seeberg er forsker ved NOVA og har ledet dette prosjektet.

Litteraturliste:

Fladstad, Torunn (1994). «Hvis jeg hadde vært en fugl : asylsøker- og flyktningebarn i statlige mottak». IMER-programmet UiB, [Bergen].

Gustafsson, Lars H., Birgitta Böhm og Agneta Lindkvist (1989). *Krigens barn*. Kommuneforlaget, Oslo.

Olsen, Marianne (1998). «Der vi bor, gråter alle damene». En rapport om tiltak for barn på Oslo krisesenter. Oslo krisesenter/Barne- og Familiedepartementet, Oslo.

Rasmussen, Johan (2006). «Nydanske børn – Børnehaven kan skade integrationen». Børn og Unge 2006.

Røde Kors, Dansk (2006). «Legestue for tre- til seksårige».
<http://www.drk.dk/sw39820.asp>.

UDI (2006). «Kravspesifikasjon til driftsreglementet». Utlendingsdirektoratet, Oslo.

Småbarn i asylmottak

SEEBERG, M.L., BAGGE, C.M. & ENGER, T.A.

Publisert i *Norges Barnevern*, 83(3):19–29 (2006)

Småbarn i asylmottak

Marie Louise Seeberg, Cecilie Merethe Bagge og Truls Enger

Denne artikkelen bygger på et forskningsprosjekt om små barns hverdager i asylmottak. Den gir et innblikk i hvordan barnas og familienes hverdag kan arte seg – ikke bare i korte perioder, men i mange tilfeller over flere år. I tillegg til faktakunnskapene, får vi vite hvordan kombinasjonen av «barnefaglige» og «innvandringspolitiske» vurderinger skaper dilemmaer når en skal legge forholdene til rette for disse barna. Hvordan hverdagene blir formet må, hevder forfatterne, sees både i forhold til det som er velferdsforskningens barneperspektiv og i forhold til det som kalles «innvandringspolitiske hensyn». Kunnskap om begge felt må legges til grunn for diskusjon og drøfting av hvordan forholdene for små barn i asylmottak kan bedres.

Prosjektet «Små barns hverdager i asylmottak» inngår i NOVAs strategiske instituttprogram Barneforskning (2002–2007), som særlig tar for seg hverdagslivet for små barn i velferdsstaten. Vårt utgangspunkt er at statlige asylmottak er en velferdstjeneste. De representerer statens tilbud til asylsøkere om hjelp til bolig og livsopphold. Samtidig er mottakene og hele rammerverket rundt dem formet av det som kalles innvandringspolitiske hensyn. Blant annet skal standarden være «nøktern» og mottakssystemet «fleksibelt», noe som forsterker preget av brudd og midlertidighet som allerede kjenner seg på asylsøkeres tilværelse. Denne artikkelen handler om noen av konsekvensene dette har for små barn som bor i mottak, og om dilemmaer for dem som skal vurdere barnas situasjon. For hva skal man sammenligne deres situasjon med? Artikkelen er i hovedsak basert på feltarbeid i to asylmottak.

Hvem skal man sammenligne med?

Både i barnevernsarbeid og i barnevernsforskning er spørsmålet om hvem man skal velge å sammenligne med, helt grunnleggende. Hvilke normer som legges til grunn, får konsekvenser for vurderinger og eventuelle tiltak i alle deler av barnevernet. Det blir dermed viktig å synliggjøre nettopp denne type

valg, slik at de ikke blir liggende som implisitte, selvsagte forutsetninger for det videre arbeidet som gjøres. Vi vil i denne artikkelen sette vårt materiale inn i en slik sammenheng.

Ulike typer mottak

Det finnes forskjellige typer mottak for asylsøkere. Det ene mottaket som deltok i vårt prosjekt var et *transittmottak*, «der asylsøkerne bor de aller første ukene» (UDI 2006a), fram til de har gjennomført asylintervjuet med Utlendingsdirektoratet, UDI, som også har det overordnede ansvaret for den konkurranseutsatte driften av asylmottak. Det er likevel ikke helt uvanlig at enkeltpersoner og familier kan holdes igjen i et transittmottak opp til ett års tid. Etter oppholdet i transittmottaket sendes asylsøkerne som regel videre til det som kalles *ordinære* mottak rundt om i Norge. Det andre mottaket der vi gjorde feltarbeid, var et slikt ordinært mottak, hvor asylsøkerne kan bli boende til søknaden om asyl er avgjort. Får de positivt vedtak, venter de så i mottaket til de får tildelt en bolig i en kommune som har sagt ja til å *bosette* dem, som det heter i fagsjargongen. Får de negativt vedtak, finnes det anke-muligheter. Behandlingen av asylsøknader kan ta lang tid, og en ankeprosess forlenger oppholdstiden i mottak ytterligere.

Begge mottakene i prosjektet var *sentraliserte* mottak. Slike mottak består av en eller flere bygninger som ligger samlet, atskilt fra nærmiljøet. I mange tilfeller har bygningen(e) vært i bruk som institusjoner av ulike typer tidligere, eller det kan være små brakkebyer som er spesielt reist for formålet. Hver familie har vanligvis ett rom, som kan variere i størrelse. Enslige deler rom med hverandre. Det er vanlig at mange deler kjøkken og bad. Et sentralisert mottak har et tydelig institusjonspreg. UDI understreker kanskje nettopp derfor at et asylmottak ikke er en institusjon (UDI 2006a).

Barn i asylmottak

I løpet av 2005 kom 1221 barn som asylsøkere til Norge sammen med en eller begge av sine foreldre. Mer enn halvparten av disse var under seks år. Det var omtrent like mange jenter som gutter. Barna representerte ca. 60 nasjonaliteter. De største gruppene kom fra Russland, Serbia og Montenegro, Afghanistan, Somalia, og Irak (UDI 2006a). Barnas liv og hverdager formes

mens familien venter på svar på asylsøknaden. Mange av de minste barna kjenner ikke noe annet hjem enn mottaket, mens andre har mer eller mindre klare minner om andre steder – andre mottak, i transittland, i et hjemland.

De fleste studier av asylmottak i Norge har ikke hatt noe spesielt fokus på barn (Berg et al. 2005; Brekke 2004b; Lauritsen og Berg 1999; Solheim 1990; Sollund 1996), mens enslige mindreårige asylsøkere har fått mer oppmerksomhet, både i Norge og andre land (Borgos et al. 1997; Dybvig et al. 2002; Engebrigtsen 2002; Håvie 2004; Jørgensen et al. 2001; Kipperberg 1996; Ruud 2000; Solberg 1997; Woytuk og Kristofersen 1989). Det finnes også noen få studier av barn, særlig barn i skolealder, som bor i mottak sammen med sine familier (Fladstad 1994; Staunæs 1998; Tsuda 1994). Denne litteraturen er nyttig lesning, fordi den viser hvordan livet i, og rammene rundt, asylmottak ikke har endret seg vesentlig de siste 10–15 årene, bortsett fra at de økonomiske vilkårene er blitt strammere. Ikke minst viser litteraturen at *midlertidigheten og oppbruddene er permanente trekk*, og at et retorisk «fokus på barn» har gått igjen i hele perioden. Sunn skepsis er dermed på sin plass når vi kan lese i UDIs *føringsbrev* for drift av asylmottak: «Mottakene skal i 2006 vie særskilt oppmerksomhet til ... Barn og ungdom.» Videre heter det at det er et mål å «Strukturere og målrette tiltak som bidrar til en trygg og meningsfylt hverdag under mottaksoppholdet» (UDI 2005). Heller ikke her rettes det for øvrig noen oppmerksomhet mot de minste barna. Alle tiltak som nevnes, er rettet mot barn i skolealder, og særlig mot gruppen 12–18 år.

Hovedspørsmål

Hverdagene for små barn som bor i asylmottak er altså omgitt av taushet, både politisk/administrativt og forskningsmessig, til tross for at nær halvparten av alle barn i asylmottak tilhører denne aldersgruppen. Vi ønsket å rette oppmerksomheten mot disse barna, fra de nyfødte og opp til og med fem års alder. Gjennom antropologisk feltarbeid i to mottak søkte vi å belyse følgende hovedspørsmål:

1. Hvordan ser hverdagen ut for små barn i asylmottak?
2. Hvem, og hva, former hverdagene?

Dette er et kvalitativt prosjekt, der hensikten er å oppnå og formidle en innsikt i livssituasjonen og erfaringene til små barn som bor i asylmottak. Denne innsikten kan danne et utgangspunkt for refleksjon og kunnskapsdannelse i arbeid med barn som har lignende erfaringer som de barna vi møtte. Den vil også være viktig for politikkutformingen på feltet.

Felt, metode og etikk

Alle barna på mottakene vi studerte, bodde sammen med mor, far eller begge foreldre. I transittmottaket bodde det da vi begynte feltarbeidet ca 130 mennesker fra nærmere 40 ulike land. 40 av beboerne var under 18 år, og 15 av disse var i alderen 0–5 år. Av dem var sju bare tre måneder gamle eller mindre, mens det var fire femåringer, én treåring, og to toåringer og én ettåring. To av femåringene hadde bodd her i fire måneder, alle de andre hadde på dette tidspunktet bodd i transittmottaket i mindre enn tre måneder. I tillegg til barnefamiliene bodde det også 33 enslige menn og 16 enslige kvinner på mottaket. Tallene varierte fra dag til dag, men dette kan gi et visst inntrykk. I det ordinære mottaket bodde det ca. 100 mennesker, også disse fra svært mange ulike land. Her var det 17 barn under skolealder. Tre av disse var under ett år gamle, fem var mellom ett og to år, det var fem toåringer, én treåring, én fireåring og to femåringer. Også her var det mange enslige, med flere menn enn kvinner.

Vi var til stede så mye vi kunne, også på kvelds- og nattestid og i helger. Dermed fikk vi et innblikk i hvordan hele døgnet så ut, og hvordan det var på mottaket når de ansatte ikke var på jobb. Dette var et lite forskningsprosjekt, der vi hadde mindre enn to måneder til selve feltarbeidet. Vi kan derfor ikke gi noen fullstendige svar på forskningsspørsmålene, men vi kan antyde i hvilken retning man bør lete videre. Dette er et felt hvor det er behov for mer forskning. Samtidig er det et felt som innebærer noen helt spesielle metodiske og etiske utfordringer. Metodisk er det særlig to forhold som gjør det vanskelig å gjennomføre forskning i asylmottak: Språkmangfoldet, og selve mottakstilværelsens midlertidighet. Disse to forholdene er samtidig noen av de mest slående kjennetegnene på livet i asylmottak. At vi som forskere bare hadde en kort periode til rådighet, føyer seg inn som nok

en bit i dette bildet av *oppbrudd og midlertidighet*. Som så ofte sier altså spesifikke metodiske utfordringer mye om det feltet man ønsker å utforske.

Å rette forskerblikket mot små barn, var en annen utfordring (Clark 2005; James og Christensen 2000). Hvordan får man et inntak til små barns opplevelse av sin virkelighet? Babelske språkforhold og midlertidighet må man forholde seg til også her. I tillegg blir en varhet for barns posisjon i de voksnes verden, og lek som kommunikasjonsform, viktig forskerkompetanse (Solberg 1996). Vi kombinerte lek og samvær med barna med samtaler og samvær med foreldre, ansatte og andre voksne, samtidig som vi observerte barnas og de voksnes samvær med hverandre.

Vi brukte i liten grad formelle intervjuer. For asylsøkere er assosiasjonen til ordet intervju selve Intervjuet: Det som vil avgjøre deres skjebne. Forskjellen på et UDI-intervju og et forskningsintervju er ikke opplagt, selv om forskerne gjør det de kan for å forsikre om sin uavhengighet. Det ville ha beriket vårt materiale om vi hadde visst mer om bakgrunnen, flukten, vonde og gode minner som barn og voksne bar med seg. Dette var spørsmål vi ikke uten videre kunne stille, fordi de utgjør hoveddelen i UDI-intervjuet. Framtiden var høyst uviss og helt avhengig av fortiden, og dermed også et vanskelig tema å bringe på bane. Også forskning blant voksne asylsøkere gjør det nødvendig med en varhet for deres situasjon, og en evne til samvær her og nå.

Rammene rundt hverdagslivet

Tausheten rundt de minste barna i asylmottak kan bunne i en antakelse om at livet i asylmottak er mindre problematisk for små barn enn for store barn. Kanskje tas det for gitt at foreldrene kan skjerme de minste mot det som måtte være av uheldig eller skadelig karakter i omgivelsene, slik det ofte er tilfelle i forskning om fattigdom og dårlige levekår generelt? Som vi skal se, ligger forholdene i asylmottak imidlertid i liten grad til rette for at foreldrene kan skjerme de små barna.

Det er flere omstendigheter som gjør det vanskelig å gi barn god omsorg i et asylmottak i Norge, både i transittmottak og i ordinære mottak. UDIs differensiering mellom beboere i transittmottak versus beboere i ordinære mottak, nedfeller seg i at hverdagen i de to typene mottak blir

forskjellig. Beboerne ved transittmottak har enda mindre penger, og en enda mer ustabil tilværelse, enn beboerne ved ordinære mottak. Det er likevel snakk om relativt små forskjeller, og *kontrasten til andre grupper i det norske samfunnet er større enn forskjellen mellom de to typene mottak*. Nedenfor vil vi sammenligne noen viktige aspekter ved rammene rundt hverdagen til barn i asylmottak med de rammene som gjelder for noen av velferdsstatens ulike befolkningsgrupper.

Økonomi

Basisbeløpet er grunnlaget for den personlige økonomien. Beløpet skal dekke alle personlige utgifter til mat, transport osv. for asylsøkere som ikke har egne midler. Basisbeløpet er et maksimumsbeløp: I *Pengereglementet* (UDI 2006d) står ordet *inntil kr.* foran hver enkelt av satsene. I tabellen nedenfor har vi satt opp satsene for beboere i transittmottak og for beboere i ordinære mottak (UDI 2006d), sammenlignet med statens veiledende satser for utmåling av stønad til livsopphold etter sosialtjenesteloven, i tabellen kalt sosialhjelp (2005). Basisbeløpet i *transittmottak* kan også sammenlignes med kommunenes satser til nødhjelp, altså sosialhjelp i en kort og krisepreget periode. Her finnes ingen felles veiledende satser, men vi har i tabellen stipulert nødhjelpssatser basert på hva som er vanlig i mange kommuner.

Tabell 1

	Transittmottak	Ordinære mottak	Nødhjelp	Sosialhjelp
Enslige	kr 1655	kr 2790	kr 2100	kr 4270
Ektepar/samboere	kr 2800	kr 4700	kr 3900	kr 7100
Barn 0–5 år	kr 800	kr 1340	kr 900	kr 1630
Barn 6–10 år	kr 800	kr 1340	kr 1050	kr 2160
Barn 11–17 år	kr 800	kr 1340	kr 1350	kr 2720
Enslige forsørgere*	kr 365	kr 620		

*tilleggsbeløp pr. familie; øker ikke med antall barn.

Basisbeløpene og normene for økonomisk sosialhjelp til livsopphold har til felles at boutgifter holdes utenfor. For en sosialhjelpsmottaker vil boutgifter beregnes i tillegg til livsoppholdsyttelsene, mens asylsøkere bor gratis i statlige mottak. Basisbeløpene er likevel ikke direkte sammenlignbare med sosial-

hjelptssatsene, blant annet fordi rettigheter til velferdsgoder som barnetrygd og kontantstøtte inntreer først når oppholdstillatelse er innvilget.

Det er så vidt vi vet sjelden nødhjelpssatsen brukes overfor familier i en hel måned, mens det som nevnt finnes familier som bor transittmottak i opp til ett år, i forbindelse med sykdom eller av andre årsaker. Tabellen illustrerer videre at heller ikke barnefamilier som bor i ordinære mottak kan ha en levestandard på tilnærmet nivå med sosialhjelpsmottakere.

Andre grupper i det norske samfunnet kan også brukes som målestokk. En sammenligning basert på befolkningens disponible gjennomsnittsinntekt (SSB) er vanskelig, fordi boutgifter ikke skilles ut. Derimot kan SIFOs standardbudsjett (SIFO 2006), som viser *alminnelige forbruksutgifter på et rimelig nivå* for ulike typer hushold, brukes. Tabell 2 viser tre ulikt sammensatte familiers månedsbudsjett, når boutgifter holdes utenfor, for henholdsvis asylsøkere, familier som mottar sosialhjelp, og familier som følger SIFOs standardbudsjett. SIFO definerer et rimelig forbruksnivå slik: «et forbruk som kan godtas av folk flest. Det oppfyller kravene til vanlige helse- og ernæringsstandarder og gjør det mulig for husholdets personer å delta i de mest vanlige fritidsaktivitetene på en fullverdig måte» (ibid.).

Tabell 2

	Transittmottak	Ordinært mottak	Nødhjelp	Sosialhjelp	SIFO standard*
Enslig med ett 3 år gammelt barn	kr. 2820	kr. 4750	kr. 3000 + barnetrygd	kr. 5900 + barnetrygd	kr. 8720
Ektepar med to barn, 2 og 6 år	kr. 4400	kr. 7380	kr. 5850 + barnetrygd	kr. 10890 + barnetrygd	kr. 14151

* Evt. utgifter til bil og barnehage er ikke medregnet her.

Den økonomiske standarden for beboere i statlige asylmottak er altså langt mer «nøktern» og mindre «tilstrekkelig» enn standarden for befolkningen for øvrig. I et slikt perspektiv er barnefamiliene i statlige mottak fattige.

Sosiale nettverk

Fattigdom er altså en viktig begrensning når foreldre forsøker å ta seg godt av sine barn i mottak. Et annet forhold er at beboere, særlig i transittmottak, i liten grad har mulighet til å bygge opp og vedlikeholde sosiale nettverk. Nettverkene de hadde før de kom til Norge, kan fortsatt finnes og opprett-

holdes til en viss grad, men kan i mindre grad bidra til praktisk hjelp og støtte i hverdagen. Familiene vet ikke hvor lenge de selv, eller naboene, kommer til å bli boende i transittmottaket. Mange av de voksne beboerne hjalp hverandre så godt de kunne med praktiske ting som barnepass, innkjøp av billige matvarer og med informasjon, men ettersom alle beboerne var i ulike former for kritiske livssituasjoner, var det begrenset hva de kunne stille opp med for hverandre. Fra barnas synspunkt kan noe av det vanskeligste i hverdagen være at de ikke vet hvor lenge de selv, eller andre barn eller voksne som de knytter seg til, blir boende, om det neste stedet de kommer til er bedre eller verre enn her, og om og når de selv eller vennene vil få positivt eller negativt vedtak på søknaden om opphold i Norge. I tillegg har mange barn opplevd lite annet enn oppbrudd også før ankomsten til nettopp dette mottaket. De ansatte rekker i liten grad å bli kjent med beboerne før de flyttes videre, bortsett fra i de tilfellene der oppholdet varer lengre enn vanlig. Økonomi og sosialt nettverk er altså to forhold som er markant dårligere i transittmottak enn i ordinære mottak.

De voksne som omgir barna i det daglige, kan i begge mottak deles inn i fire hovedkategorier: foreldre og eventuelle andre voksne familiemedlemmer, andre beboere, mottakets ansatte og frivillige og andre «løsarbeidere» som arbeider ved mottaket. I tillegg kommer eventuelle venner og slektninger som allerede er bosatt i Norge og som kan være svært viktige for familien, men som ikke nødvendigvis bor i nærheten av mottaket. Personer i alle fire kategorier kan potensielt forsvinne ut av barnas liv uten forvarsel. Det er ikke vanlig at foreldre forlater barn i asylmottak, men det forekommer, kanskje som et siste desperat forsøk på å gi barnet en framtid i Norge. Andre beboere kommer ganske sikkert til å forsvinne, enten til andre mottak, til en bolig i en kommune langt av sted, eller ut av Norge. Likevel kan de være viktige for noen i mottaket før de forsvinner derfra. Det gjelder for øvrig også barn, som knytter viktige vennskapsbånd til hverandre mens de bor i mottak. Enslige beboere kan også spille viktige roller i barns liv. Ved det ene mottaket bodde det for eksempel en enslig mann som brukte mye av sin tid sammen med barna i mottaket. Han fungerte som «lekeonkel».

Mottakets ansatte er heller ikke en stabil gruppe. Hele mottakssystemet er «fleksibelt», noe som betyr at det hele tiden skal tilpasses endringer i

antallet asylsøkere som kommer inn i Norge slik at staten ikke må betale for et unødvendig antall tomme plasser. I praksis vil det si at mottak legges ned på kort varsel, og at ansettelse ofte er midlertidige.

Hvert mottak skal ha en barneansvarlig, som også har ansvar for barnebasen, med «minimum toårig barnefaglig utdanning eller tilsvarende» (UDI 2006b; UDI 2006c). Barneansvarlig i det ene mottaket vi studerte, var utdannet førskolelærer, mens barneansvarlig i det andre var ute i permisjon, og vikaren hadde ingen barnefaglig kompetanse, men hadde vært knyttet til mottaket som timelønnet i flere perioder. Slike og andre midlertidige løsninger er, i følge flere av de ansatte, helt vanlige – og kan dermed utgjøre nok et eksempel på en strukturell midlertidighet som er regelen snarere enn unntaket. Under slike forhold er det, uavhengig av den enkelte ansattes kompetanse, svært krevende å gjennomføre systematisk forebyggende terapeutisk eller pedagogisk arbeid. De ansatte vi snakket med, hadde heller ikke ambisjoner om noe slikt. I det ene mottaket snakket vi med barneansvarlig om hva hun så som formålet med sitt arbeid. For henne var det å kunne bidra til å gi barna noen gode minner og opplevelser av mestring å se tilbake på, som en motvekt mot alt det vonde og kaotiske.

En annen viktig kategori voksne i mottaket er de frivillige arbeiderne, som også er inkludert i det en av mottakslederne kalte «løsarbeiderne». Dette var en kategori som var vid nok til også å romme oss som forskere for, som mottakslederen sa til oss, «ved et mottak er det alltid en del folk som kommer og går, som har en oppgave å utføre i en periode eller sånn av og til». Studenter i praksis, en pensjonert lærer som gir gratis norskundervisning, en student som kommer en gang i uka for å holde barnebasen åpen for de aller minste, frivillige organisasjonsarbeidere, en liten håndfull forskere – noen av disse kan bli viktige i noen av barnas liv.

Når så mange ulike voksne er en del av det nære bomiljøet, blir det også mange ulike normsystemer for barna å forholde seg til. Hva er riktig og galt, hva skal hvilke barn lære om hvordan man oppfører seg? At både beboere, ansatte og frivillige hele tiden skiftes ut, gjør det også vanskelig å skape stabilitet rundt barna. Noen tilhører kanskje også de deler av mottakslivet som barna bør skjermes mot.

Sammenligner vi den sosiale situasjonen til barn i asylmottak med situasjonen til andre barn i Norge, kan vi altså fastslå at asylbarna vil befinne

seg i den ene enden av en skala der stabilitet og kontinuitet utgjør det motsatte ytterpunktet.

De fysiske omgivelsene

Det foreligger ikke presise retningslinjer eller målbare standarder fra UDI for boligforholdene i statlige mottak (Bagge et al. 2005). Målsettingen er at «statlig mottak skal være et nøkternt, men forsvarlig boligtilbud som skal sikre beboernes grunnleggende behov og den enkeltes behov for trygghet» (UDI 2006c). Det kreves at «alle beboere skal ha en seng å sove i, tilgang til låsbare bad og toalett, samt til fellesarealer for sosialt samvær tilpasset kjønn og alder», og at det skal være et «tilstrekkelig antall» kjøkken (UDI 2006c). Bygningsmassen som anvendes varierer en god del. Det er ikke nødvendigvis slik at boforholdene er bedre i ordinære mottak enn i transittmottak. I praksis er det heller ikke slik at selv de grunnleggende kravene nødvendigvis oppfylles. Det er for eksempel tvilsomt om de to mottakene hvor vi gjorde feltarbeid tilfredstilte kravet om «tilgang til fellesarealer for sosialt samvær tilpasset kjønn og alder» når det gjaldt små barn. Felles rom som var åpne for barn og barns lek det meste av dagen fantes ikke. I det ene mottaket fantes ikke noe felles oppholdsrom i det hele tatt. I det andre mottaket fantes et stort oppholdsrom for voksne, men her hadde ikke barn lov å leke.

Alle mottak skal ifølge UDIs krav gi barn fra to år til grunnskolealder «et tilrettelagt tilbud på minimum 3 timer per dag mandag – fredag. Tilbudet kan gis gjennom egen barnebase på mottaket eller ved kjøp av barnehagetilbud eller lignende» (UDI 2006c). Begge mottakene hadde *barnebasen*, som var egne rom med leker og utstyr til formingsaktiviteter. Disse barnebasene var åpne 2–4 timer om dagen, fem dager i uka. I transittmottaket noterte vi:

Barnebasen er ryddig, innholdsrik, fargerik, som i en barnehage. Kontrasten er stor til gangen og rommene som resten av mottaket består av. Dette er barnas verden, et lite stykke av paradiset, åpent to timer om dagen, fire dager i uka for barn fra tre til sju år. De under tre år har adgang til paradiset to timer i uka, hvis en av foreldrene blir med dem.

I det ordinære mottaket hadde barn fra 4-årsalder halv plass i barnehage utenfor mottaket, mens de som var til og med 3 år hadde tilgang til barnebasen sammen med foreldre i fire timer, fem dager i uka. I noen grad var

begge barnebasene åpne også et par timer på kveldstid, men dette tilbudet var mer ustabilt, fordi det var helt avhengig av frivillig innsats fra beboere eller andre, for eksempel representanter for frivillige organisasjoner. I ferier, i helger og på helligdager var begge barnebasene stengt.

Mangelen på felles oppholdsrom for små barn gjorde at de i stor grad var henvist enten til å leke inne på familiens rom på 15–20 m² – som dermed skulle fungere som familiens felles soverom, stue, spiserom, lekserom for større barn, stellerom for babyer, og lekerom – eller til de mange og lange korridorene. Fordi familierommene allerede var overbelastet med mennesker, funksjoner og aktiviteter, ville det kreve mye av foreldrene å holde småbarna inne på rommet hele tiden. Noen valgte likevel å gjøre det mest mulig, slik at barna enten var inne på rommet eller var med foreldrene når de laget mat, vasket klær, besøkte andre beboere, eller var utenfor mottaket. Slik sikret de at barna var trygge og «skjermet», men behovet for fri lek, samvær med andre barn og fysisk aktivitet kunne i liten grad ivaretas på denne måten.

For de fleste foreldre var det vanskelig å gjennomføre et slikt totalt oppsyn med småbarna, og det var helt vanlig at selv ganske små barn «gikk og slang i gangene», som flere av de ansatte sa. Barna selv kunne gi uttrykk for at de ikke likte å være på det trange og overfylte rommet der de ikke hadde noen å leke med. For enslige mødre med en baby og en tre–fireåring kunne det være umulig å oppfylle begge barnas behov for samvær hele tiden og samtidig få utført andre nødvendige gjøremål. Småbarn på to–tre år kunne åpne døra til rommet mens foreldrene sov og stikke av. En mor fortalte oss at toåringen hennes hadde gått ut av mottaket alene, fordi ytterdøra sto åpen. Vi traff ofte på småbarn som var helt på egen hånd eller i følge med andre småtasser, andre ganger sammen med eldre søsken eller andre større barn. Flere ganger møtte vi foreldre som fortvilet lette etter småbarna sine. Som mammaen til to år gamle Hassan sa:

Jeg passer på ham hele tiden. Jeg er redd, her er mange fremmede, jeg må vite hvor han er hele tiden, ellers blir jeg redd med en gang.

Tid og rom

Barnas hverdager må selvsagt sees i sammenheng med resten av familiens hverdager. Både barn og voksne hadde mye tid og lite å fylle den med. Ventetiden utgjorde hoveddelen av hverdagene for både voksne og barn i alle aldre. Tilbudet om barnebase var så lite at det knapt kunne bidra til å strukturere døgnet for barna. Som Fladstad påpekte allerede i 1994, er asylmottakenes barnebaser ikke underlagt Lov om barnehager, og verken denne lovens eller gjeldende forskrifters krav kommer dermed til anvendelse. Kanskje kan barnebaser best sammenlignes med barneparker, men også her er det viktige forskjeller. Barneparker er utendørs leketilbud. De to basene vi besøkte, befant seg innendørs. At basene befinner seg inne i mottaket, betyr også at her treffes de samme barna og de samme voksne som ellers i mottaket. Man får ingen avveksling i form av nye omgivelser noen timer om dagen. Det var heller ikke faste tider eller fast oppmøte, og det var vanlig at barna kom og gikk flere ganger i løpet av den korte åpningstiden.

Der andre småbarn i Norge enten er hjemme, hos dagmamma eller i barnehage, som regel med plass til å leke og i en stadig mer organisert hverdag, var det en tendens i mottakene til at noen av småbarna helt ned i to års alder var overlatt til seg selv i korridorer med mange dører. Bak dørene fantes rom, men ingen av rommene var barnas egne. Noen av rommene, som fremmede voksnes rom, var helt utilgjengelige og lite attraktive for barna. Andre var spennende, og av og til tilgjengelige etter uforutsigbare mønstre, slik som de voksne beboernes fellesrom og de ansattes rom. Aller mest attraktivt var barnebasen i transittmottaket. Det var som et glimt av selve paradiset, med hyller fulle av leker og materialer, TV med Playstation og lov og plass til å leke. Dette paradiset var stengt for barn det meste av tiden.

Vi skal ikke gå i detalj når det gjelder innholdet i barnebasene, som var ganske forskjellig i de to mottakene, ut over å påpeke at ingen av dem gjennomførte noen fast struktur på innholdet. Plassen tillater heller ikke en inngående drøfting av de ulike barnas tider, steder og grenser for søvn, hygiene, mat, lek, og samvær med voksne *utenfor* barnebasen. Vi kan likevel slå fast at det var lite i omgivelsene som la til rette for en stabil døgnrytme, mens det var mye i omgivelsene som motarbeidet foreldrenes eventuelle forsøk på å skape struktur i hverdagene for sine barn.

Innvandringspolitikk vs. velferdspolitik

Små barns hverdager i asylmottak ligger altså langt unna hverdagen for andre barn i samme aldersgrupper i Norge. Slik blir det fordi barn i asylmottak befinner seg i skjæringspunktet mellom innvandringspolitikk og velferdspolitik. En av «løsarbeiderne», som hadde barnevernfaglig bakgrunn, oppsummerte sjokkert småbarnas situasjon slik: «*Det er helt uakseptabelt at barn har det sånn i Norge i 2006!*». På den annen side kan man også påpeke at hverdagen i et norsk mottak for asylsøkere kan være bedre enn det mange av beboerne har forlatt. En av de ansatte sa det slik:

Vi blir jo urolige for barn som går mye alene rundt i mottaket. Men kanskje vi bekymrer oss for mye. Vi vet jo ikke så mye om barn og barneoppdragelse, og iallfall ikke så mye om utenlandsk barneoppdragelse. Og så vet vi jo ikke helt hva vi skal sammenligne med. Jeg mener, det er mange barn her som man kan være bekymret for, men det er jo tross alt bedre enn Ramallah, for eksempel. Foreldrene her får veldig lite penger å kjøpe mat for, men i Ramallah er det ikke noe mat å få kjøpt. Og her er det ikke noe skyting. Det er jo veldig forskjellig hva slags forhold de kommer fra, men for mange er dette tross alt bedre enn de hadde det der.

Her er det altså snakk om én virkelighet, men radikalt ulike modeller for å forstå denne virkeligheten. La oss spørre hvorfor den norske staten finner det nødvendig å holde levestandarden på et så mye lavere nivå for asylsøkerne enn for landets befolkning for øvrig, også sammenlignet med andre dårlig stilte befolkningsgrupper. Staten har et svar på det:

Asylmottakene er et midlertidig botilbud, og er ikke ment som et sted å tilbringe oppvekst og ungdomstid. Standarden er nøktern av bl.a. innvandringsregulerende hensyn. *Livet og tilbudet i mottak skal ikke være så attraktivt at det kan friste til å søke om asyl av den grunn alene.* På den annen side må det være forsvarlig og godt nok til å oppfylle bl.a. barnekonvensjonens prinsipper. (UDI 2006a: 20, vår utheving)

Innenfor den forståelsesmodellen som kalles *innvandringsregulerende hensyn* må de materielle forholdene for asylsøkere i Norge ikke være bedre enn i andre land som tar imot asylsøkere. Vi har søkt forgjeves etter dokumentasjon på at de materielle forholdene i asylmottak har direkte årsakssammen-

heng med antall asylsøkere som ankommer de ulike europeiske land. Derimot argumenterer flere forskere for at det ikke finnes noen slik generell sammenheng. Både Neumayer (2004) og Thielemann (2006) viser i sine analyser av store kryssnasjonale, longitudinelle datasett at det overveiende er tilgangen til sosiale nettverk, kombinert med arbeidsmuligheter og politiske og historiske forhold som avgjør hvilke land som er mest attraktive for asylsøkere. Også Brekke (2004a) viser til at det er komplekse sammenhenger mellom politikk og effekt på dette området. Det kan altså se ut til at statens svar her er basert på utbredte myter og forestillinger snarere enn på undersøkelser av de faktiske forhold.

Skulle man tatt i bruk et barneperspektiv innenfor velferdstenkningens rammer, måtte man ha endret på flere forhold. Som vi har vist, innebærer rammebetingelsene slik de nå er at dårlig økonomi, midlertidighet, dårlige boforhold og mangel på struktur preger hverdagene. Dette er fire felt der det er store behov for endringer, og der det sett fra et velferdsperspektiv er fullt mulig å sette inn tiltak, mens et innvandringspolitisk perspektiv tilsynelatende ikke tillater slike endringer.

Fladstad (1994: 133) etterlyser et pedagogisk handlingsprogram som ramme for arbeidet med barna, og viser i den forbindelse til STOP-modellen som en mulighet. STOP står for S – structure, T – talking, time, O – organized play og P – parent support, og er senere utviklet til STROF, der R står for Ritualer og F står for Familie. Modellen ble utviklet for arbeid med flyktningbarn på slutten av 1980-tallet (Gustafsson et al. 1989), og er tatt i bruk blant annet i Oslo krisesenter (Olsen 1998) og i danske Røde Kors sitt arbeid med barn i asylmottak: «Målet med modellen er at skabe struktur og forudsigelighed i børnenes liv, som modvægt til den utryghed og kaos, der ofte præger deres dagligdag» (Røde Kors 2006). Den har fått stor utbredelse også i internasjonalt arbeid med barn i krig i Bosnia, Afghanistan, Uganda og i andre krigsrammede områder. Et slikt arbeid krever et personale som er trent i arbeid med kriserammede barn, noe det vel ikke burde være urimelig å kreve i forhold til barn i asylmottak. Paradoksalt nok ser vi altså her at når det gjelder en strukturering av barns hverdag, som preventivt terapeutisk og pedagogisk virkemiddel, er forholdene i asylmottak i Norge dårligere enn i mange andre land.

Barn under skolealder søker ikke om asyl alene. Det er foreldrene som søker. Det er foreldrene som har ansvaret for at barna har havnet i mottak, det er verken barnas eller statens ansvar. Staten har gjort sitt beste ved å legge standarden så lavt at ingen foreldre skal fristes til å ta med sine barn dit.

Men så er det bare det, at barna er der likevel.

Litteratur:

(2005). Statlige veiledende retningslinjer for utmåling av stønad til livsopphold etter sosialtjenestelovens § 5–1 tredje ledd. 22.12.2005, *A-1/05*.

Bagge, Cecilie M., Truls A. Enger, Hilde A. Nykamp, Kjersti Rusten og ida L. Torske (2005). *Kvalitet i flyktningmottak?* Humanistisk Prosjektsemester, Universitetet i Oslo, Oslo.

Berg, Berit, Nora Sveaass og Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (2005). *"Det hainnle om å leve -": tiltak for å bedre psykisk helse for beboere i asylmottak*. SINTEF Teknologi og samfunn IFIM, Trondheim.

Borgos, Rolf, Torunn Hansen og Turid Heiberg (1997). *Barn og unge som kommer alene*. Redd Barna, Oslo.

Brekke, Jan-Paul (2004a). *The struggle for control. The impact of national control policies on the arrival of asylum seekers to Scandinavia 1999 – 2004*. 2004:13. Institutt for Samfunnsforskning, Oslo.

Brekke, Jan-Paul (2004b). *While we are waiting : uncertainty and empowerment among asylum-seekers in Sweden*. Institute for Social Research, Oslo.

Clark, Alison (2005). Talking and listening to children. I Mark Dudek (red.), *Children's Spaces*. Elsevier, Oxford.

Dybvig, Ingeborg, Linn Malmén, Lina Schøyen og Redd barna (2002). *Ventetid : barn i asylprosessen*. Redd barna, Oslo.

Engebrigtsen, Ada (2002). *Forlatte barn, ankerbarn, betrodde barn- : et transnasjonalt perspektiv på enslige, mindreårige asylsøkere*. Norsk institutt for forskning om oppvekst velferd og aldring, Oslo.

Fladstad, Torunn (1994). *Hvis jeg hadde vært en fugl : asylsøker- og flyktningebarn i statlige mottak*. IMER-programmet UiB, [Bergen].

Gustafsson, Lars H., Birgitta Böhm og Agneta Lindkvist (1989). *Krigens barn*. Kommuneforlaget, Oslo.

Håvie, Urd Johanne (2004). *Enslige mindreårige asylsøkere : hva kjennetegner omsorgen enslige mindreårige asylsøkere får på norske asylmottak?* U.J. Håvie, Oslo.

- James, Allison og Pia Monrad Christensen (2000). *Research with children: perspectives and practices*. Falmer Press, London New York.
- Jørgensen, Ulf, Marit Jakobsen, Ali Firuzkoohi, Bjørn Hjelseth, Ellen Andersen, Vigdis Fagersand, Kristin Andresen og Ella Bente Jansen (2001). *En rapport om enslige mindreårige asylsøkere på norske asylmottak idag*. Høgskolen i Oslo avd. ØKS, Oslo.
- Kipperberg, Elise (1996). *Barn som asylsøkere : elle, melle, deg fortelle*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Lauritsen, Kirsten og Berit Berg (1999). *Mellom håp og lengsel : å leve i asylmottak*. SINTEF Teknologiledelse IFIM, Trondheim.
- Neumayer, Eric (2004). Asylum destination choice: What makes some west European countries more attractive than others? *European Union politics* 5, 155–180.
- Olsen, Marianne (1998). *"Der vi bor, gråter alle damene"*. En rapport om tiltak for barn på Oslo krisesenter. Oslo krisesenter/Barne- og Familiedepartementet, Oslo.
- Ruud, Line M. (2000). *Enslige mindreårige på asylmottak*. Oslo kommune Rusmiddeletaten Uteseksjonen, Oslo.
- Røde Kors, Dansk (2006). Legestue for tre- til seksårige (Årg. 2006).
- SIFO (2006). Standardbudsjett for ulike typer hushold. Statens Institutt for Forbruksforskning.
- Solberg, Anne (1996). The challenge in child research: from "being" to "doing". I M. Brannen og M. O'Brien (red.), *Children in Families: Research and Policy*. Falmer Press, London.
- Solberg, Atle (1997). *Enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere : en kunnskapsstatus*. IMER-Norway/Bergen, [Bergen].
- Solheim, Jorun (1990). *"Her har du ditt liv" : asylsøker-mottaket som sosialt system*. Arbeidsforskningsinstituttet, [Oslo].
- Sollund, Ragnhild (1996). *Asylmottaket – en total institusjon?* Institutt for kriminologi Universitetet i Oslo, [Oslo].
- Staunæs, Dorthe (1998). *Transitliv : andre perspektiver på unge flygtninge*. Politisk revy, København.
- Thielemann, Eiko R. (2006). The effectiveness of governments' attempts to control unwanted migration. I Craig A. Parsons og Timothy M. Smeeding (red.), *Immigration and the Transformation of Europe*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Tsuda, Ayako (1994). *Barn og unge i statlig mottak*. Utlendingsdirektoratet, [Oslo].
- UDI (2005). FØRINGER FOR MOTTAKSARBEIDET I 2006.

UDI (2006a). *BARNETS BESTE OG REGULERT INNVANDRING – EN MOTSETNING? BAKGRUNNSNOTAT TIL UDIS VÅRKONFERANSE 2006*. Utlendingsdirektoratet, Oslo.

UDI (2006b). *INNHOLD I OG STANDARDER FOR TILBUDET TIL ASYLSØKERE I TRANSITTMOTTAK*. Utlendingsdirektoratet, Oslo.

UDI (2006c). *Kravspesifikasjon til driftsreglementet*. Utlendingsdirektoratet, Oslo.

UDI (2006d). *Reglement for økonomisk hjelp til personer i statlig mottak (pengereglementet)*.

Woytuk, Stephanie Ann og Ove Kristofersen (1989). *Asylsøkerbarn i grenseland : intervju med 25 familier*. Redd barna, [Oslo].

Utenfor den nasjonale kroppen: barn/asylsøker

SEEBERG, M.L.

Publisert i *Norsk tidsskrift for migrasjonsforskning*, 2007(2):35–48

Utenfor den nasjonale kroppen: barn/asylsøker

Marie Louise Seeberg¹

«Åpne grensene!»

Vi vet godt at man ikke har rett til å si alt, at man ikke kan snakke om alt i alle sammenhenger (...). Diskursen kan nok framtre som ubetydelig, men de forbudene som den rammes av, avdekker meget tidlig og meget hurtig dens forbindelse med begjæret og makten (Foucault, 1999, s. 9).

«Åpne grensene!» er i denne forstand et forbudt utsagn i Norge i 2007. Diskurser definerer felter (Foucault, 1999). Språk rammer inn den virkeligheten vi vil at det skal gripe, og avgrenser kontekster. Metaforer og bilder framhever noen aspekter ved et fenomen og skjuler andre (Lakoff and Johnson, 2003). I denne artikkelen skal jeg utforske hva det er ved de dominerende diskursene, nærmere bestemt de diskursene som definerer feltene migrasjon og barndom, som får utsagnet til å framstå som så problematisk. Jeg skal diskutere dette i lys av metaforen nasjonen som person.

Bakgrunnen for artikkelen er som følger: Sammen med to assistenter utførte jeg et to-måneders antropologisk feltarbeid i to asylmottak i 2006. Dette lille prosjektet inngikk i NOVAs strategiske instituttprogram for barneforskning, der et viktig fokus har vært små barns hverdager i Norge. Vår oppgave var å finne ut hvordan hverdagen var for barn under skolealder som bodde i asylmottak sammen med foreldre som hadde søkt asyl. Vårt hovedfunn var at det var en sterk kontrast mellom hverdagslivet i asylmottakene, og hverdagen til andre barn i Norge. Vi har tidligere presentert disse empiriske funnene (Seeberg et al., 2006). I denne artikkelen skal jeg derfor ikke gi noen detaljert beskrivelse av våre funn, men innledningsvis helt kort

¹ Forfatteren ønsker å takke beboerne og de ansatte ved de to asylmottakene for all hjelp og imøtekommenhet, forskningsassistentene Cecilie M. Bagge og Truls A. Enger for et utmerket samarbeid, og kolleger ved NOVA for nyttige innspill og inspirasjon til artikkelen.

presentere noen hovedtrekk som preget barnas dagligliv før jeg går over til artikkelens egentlige tema.

Manglende plass til lek, manglende pedagogiske tilbud, avbrudd og uforutsigbarhet, dårlige boforhold og fattigdom formet barnas hverdager i asylmottakene. Eksplisitt separate standarder for asylsøkere gjør at velferdsstatens vanlige rammer for barns liv ikke er gjeldende her. For eksempel ville en enslig forsørger bosatt i mottak med sin treåring ha godt under halvparten så mye penger til disposisjon som en tilsvarende liten familie som mottok sosialhjelp, barnetrygd og kontantstøtte. Da er bortgifter holdt helt utenfor. Det finnes ingen minstekrav til størrelse eller standard på boligen. De barna vi traff, bodde på ett rom sammen med foreldre og eventuelle søsken. Noen familier hadde hybelkjøkken og dusj inne på rommet, mens andre delte kjøkken og bad med andre familier eller med enslige. Under slike forhold blir det lite lek «hjemme», og det var vanlig at barna lekte i korridorene og andre steder rundt omkring på mottaket. Det var egentlig ikke lov, og de måtte hele tiden regne med å bli jaget vekk og avbrutt i leken. Avbrutt i leken ble de også i de såkalte barnebasene, som var egne rom til barns lek under oppsyn av voksne. Barnebasene var åpne 2–4 timer på hverdager. Det ene mottaket var i en bygning som ikke var beregnet til boligformål. Nærmiljøet for øvrig, både ute og inne, var langt mer utrygt enn det barn i Norge ellers er vant til.

Forholdene i asylmottak er overordnet sett et politisk ansvar. Det administrative ansvaret for drift av mottak er lagt til Utlendingsdirektoratet (UDI), som begrunner nivået på standarden slik: «Livet og tilbudet i mottak skal ikke være så attraktivt at det kan friste til å søke om asyl av den grunn alene» (UDI, 2006). Samtidig gir UDI klart uttrykk for at dette politiske kravet er vanskelig å kombinere med et annet politisk krav, nemlig at «livet og tilbudet» for barn i mottak skal være «forsvarlig og godt nok til å oppfylle bl.a. barnekonvensjonens prinsipper». Spenningsforholdet mellom de to kravene beskrives som et dilemma (UDI, 2006).

Barn som bor i asylmottak kan snakkes om som *barn*. De kan også snakkes om som *asylsøkere*. Den dominerende diskursen om barn er radikalt forskjellig fra den dominerende diskursen om asylsøkere. Hva spenningsforholdet mellom disse to diskursene innebærer i praksis for barn som bor i asylmottak, har jeg som nevnt gått nærmere inn på et annet sted (Seeberg et

al., 2006). I denne artikkelen vil jeg se nærmere på noen av de metaforer som rammer inn diskursene. Hvilke aspekter og kontekster retter de oppmerksomheten mot, og hvilke skjuler de? Hvilke handlingsrom definerer de, og hvilke alternative metaforer kunne ha gitt andre muligheter for handling?

The body politic og nasjonen som person

Menneskekroppen som metafor for samfunnet er kjent fra ulike deler av verden opp igjennom historien. I tidlige hinduistiske skrifter så vel som i stendersamfunnets Europa ble for eksempel de ulike kroppsdelene brukt som analogi for ulike samfunnsklasser. Det er ikke vanskelig å se at en slik metaforbruk, som legger vekt på komplementaritet og de ulike samfunnsklassers avhengighet av hverandre, kan bidra til å legitimere etablerte hierarkier og maktforhold gjennom å naturliggjøre dem. Under eneveldige statsformer, som i solkongens Frankrike, har det gjerne vært kongens person som symboliserte staten som helhet: «L'état, c'est moi!» I løpet av opplysningstiden, da ideen om samfunnskontrakten tok over, forsvant personmetaforer fra den dominerende, politiske retorikken. Under framveksten av nasjonalismen som globalt ordnende prinsipp i løpet av 1800- og 1900-tallet dukket de igjen opp i nye former. Det er dermed også i dag en form for kroppsmetafor som ligger under dominerende forståelser av samfunn, nemlig bildet av nasjonen som person (Lakoff and Johnson, 1999, s. 533–34).

«In an imagined family of nations, Norway and the Netherlands would be first cousins – tall and blond seafarers both, with plenty of money in their pockets and few worries in their heads» skrev jeg, aldri så lite pompøst, i min doktoravhandling (Seeberg 2003). Ideen om et slikt familiebilde er ikke noe jeg selv har funnet på. Jeg inngår jo selv i de diskurser som har formet meg som individ og som forsker. Familiebildet finner vi igjen i nasjonalromantikken kunstuttrykk, slik det for eksempel framstår i den norske nasjonalsangens 6. vers, der Bjørnstjerne Bjørnson beskriver «forbrødringen» av Norge, Danmark og Sverige slik:

*Fienden sit våben kasted,
op visiret før,
vi med undren mod ham hastede;
ti han var vor bror.
Drevne frem på stand af skammen
gik vi søderpå;
nu vi står tre brødre sammen
og skal sådan stå!*

Nasjonen som menneske og familiemedlem tilhører også den diskursen som omga tilblivelsen av Nasjonenes Forbund, forløperen til de Forente Nasjoner, FN (Patil, 2007, in press). Vi fikk etter hvert et globalt system av stater som ble gjort forståelig, representert, og formidlet videre som en samling individer i familie med hverandre. Hver enkelt har sine særegenheter, slik familiemedlemmer gjerne har: En er høylytt og brautende (gjett hvem!), andre lavmælt ironiske, ubehersket romantiske, ærlige og naive, eller slu og beregnende. Mange nasjoner har også, ut fra ulike historiske hendelser, fått personlige eller familiære navn som kallenavn. Noen av disse navnene har vokst fram internt som kallenavn for den egne statsmakten, og er senere løftet fram av krigspropaganda, slik som Uncle Sam. Andre har tildels gjensidig opprinnelse i samspillet mellom ulike lands medlemmer og betegner samtidig gjennomsnittsindividet i det enkelte land, slik som Kari og Ola Nordmann, Ivan Ivanovitsj eller Söta Bror. Slike kallenavn har vokst fram fra, og bidratt til, den fortsatte forståelsen av nasjoner som personlige individer med kropp og sjel.

En forståelse av nasjonen som person kan vi også finne igjen som særegne uttrykk innenfor de enkelte nasjoner. Kapferer (1998) skriver for eksempel om Australia at nasjon og individer står i et gjensidig metaforisk og kanskje også metonymisk forhold til hverandre: nasjonen representerer og er til stede i individene, og omvendt. Også i Norge konstitueres nasjonen som individ, og individene kroppsliggjør nasjonen, gjennom metaforer, historiefortelling og personlige barndomsminner og erfaringer. Bestemte forståelser av barndom har en sentral plass i konstitueringen av det særegne ved den norske personen som nasjon og som enkeltmenneske (Gullestad, 1997; Gullestad, 1998).

I og med framveksten av nyliberalismen som global(istisk) ideologi, har nasjonenes preg av å være hverandres familiemedlemmer etterhvert falmet, til fordel for bildet av individuelle aktører som konkurrerer i et marked. «Verdenssamfunnet» har aspekter av begge disse person-metaforene: det består av land som samhandler som individer. Fortsatt holdes det slektsstevner i FN-bygningen, men andre internasjonale organer, slik som Verdensbanken, Verdens Handelsorganisasjon og G8 har blitt stadig viktigere som arenaer for konkurranse og forhandlinger om hvem som har best kompetanse og den «sterkeste profilen». «Nation branding», bygging av nasjonen som «merkevare», er metoden det gripes til. Den norske regjeringen forklarer og begrunner på sine internettsider merkevarebyggingen på denne måten:

Målet for norgesprofileringen er å bidra til et positivt omdømme for Norge. Det handler om å formidle hva Norge er og hva Norge står for. Det handler om å sette Norge på kartet og skape relasjoner til omverdenen. Et positivt omdømme er viktig for en nasjon og bidrar til å gjøre landet til en foretrukken samarbeidspartner. (regjeringen.no, 2007b).

Å fremstå med en klar nasjonal identitet får stadig større betydning, og det er viktig å vise hvilke verdier vi som nasjon står for. Dersom vi i Norge ikke selv aktivt arbeider for å bygge vårt omdømme, vil andre gjøre det. (regjeringen.no, 2007a).

Utviklingen har gått, hevder Fuglerud (2006), fra en forståelse av nasjoner som gjensidig utelukkende til nasjoner som griper inn i hverandre mens de konkurrerer om best mulig omdømme. I tråd med en slik utvikling har myndighetene opprettet egne nettsider for presentasjon av Norge internasjonalt, Norgesportalen. På disse nettsidene finner vi blant annet informasjon om barns sosiale posisjon i Norge. Norske barndommer inngår her i en større merkevare som handler om Norge som et egalitært, fredelig, åpent og demokratisk samfunn. Vi skal i det følgende avsnittet se nærmere på denne og andre presentasjoner av barndom som et norsk fenomen, og så se på slike presentasjoner i forhold til barns hverdager i asylmottak.

Norsk barndom og nasjonen som person

Gjennom Norgesportalen arbeides det med Norges internasjonale omdømme som foregangsland og forkjemper for barns rettigheter, blant annet slik:

Norge var det første landet i verden som opprettet stillingen som barneombud, og i 25 år har ombudet representert en stemme for barna i det offentlige liv (...). Siden Norge opprettet den første barneombudstillingen for 25 år siden, har nesten 70 land etablert samme ordning. I 1997 tok det norske barneombudet initiativ til å etablere et nettverk for de 25 europeiske landene med barneombud. (Norge, 2007b).

Norske myndigheter har gjennom flere år gitt høy prioritet til arbeidet med å sikre barns og ungdoms innflytelse på utviklingen av samfunnet (Norge, 2007a).

Myndighetene legger stor vekt på å skape gode og trygge oppvekstvilkår for alle barn og unge. Det innebærer at alle skal ha likeverdige tilbud og muligheter. Sentralt står arbeid for å motvirke marginalisering og bidra til utjevning av levekårsforskjeller blant barn og unge. (Norge, 2007c).

Også andre deler av det offisielle Norge representerer denne forståelsen av en norsk promotering av den gode barndom. Barneombudet viser for eksempel i sin høringsuttalelse om innarbeiding av Barnekonvensjonen i norsk lov til «de særlige forpliktelser Norge har som foregangsland når det gjelder barne- og familiepolitikk» (Barneombudet, 2001). Barneforskningen bekrefter også langt på vei dette bildet. I en forskningsrapport om barns sosiale posisjon i forhold til andre generasjoner og aldersgrupper i Norge, konkluderer for eksempel Jensen et al. med at «sammenlignet med barn i de fleste andre land, er norske barn privilegerte, i det minste materielt sett. Det er også klart at det norske samfunnet generelt har en positiv holdning til barn, noe som framgår av den høye graden av politisk engasjement i etableringen av og støtten til institusjoner som FNs konvensjon om barns rettigheter, Barneombudet, og lignende» (Jensen et al., 2004s. 396, min overs.).

Det tegnes et bilde av et samfunn der heldige «superbarn» nyter fruktene av dette arbeidet i form av barndommer som andre barn i verden bare kan drømme om (Gullestad, 1997), av et samfunn der barn prioriteres, et samfunn som gir barn plass både i det offentlige og det private rom. Norske barndommer er best i verden; spesielt, men ikke bare, sett med

norske øyne. Den amerikanske antropologen og barneforskeren Sharon Stephens, som oppholdt seg i Norge i lengre perioder, observerte at norske myndigheters støtte til barneforskning var tett knyttet opp til «den betydelige oppmerksomheten barn var gjenstand for i det norske samfunnet, fra full barnehagedekning og fødselspermisjon til leketøy tilgjengelig for barn i norske banklokaler» (Stephens, gjengitt i Malkki and Martin, 2003, s. 222, min overs.).

I følge FNs barnekonvensjon (UNCRC), artikkel 31, har alle barn «rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter» (FN, 1991). Innenfor den norske velferdsstaten, som i mange andre rike land (Olwig and Gulløv, 2003b), tas det for gitt at denne rettigheten innebærer egne steder som organiseres og reserveres for barns lek; steder der voksne har adgang i den grad de har en pedagogisk funksjon eller annen mer eller mindre klart definert rolle i forhold til barna.

I Norge er barnehager, barneparker og offentlig anlagte lekeplasser de vanligste av denne typen «steder for barn» så lenge barna er under skolealder. Barnehager er de viktigste av disse både med tanke på offentlig debatt og politisk betydning, og med tanke på hvor mye tid barn faktisk tilbringer der. Over 76 prosent av alle barn i alderen 1–5 år, og over 90 prosent av alle barn i alderen 3–5 år går i barnehage, og mer enn 70 prosent av barn på 3–5 år går i barnehage i 33 timer pr. uke eller mer (SSB, 2006). Barnehagelovgivningen er omfattende og detaljert, og definerer barnehager som «en godkjent pedagogisk tilrettelagt virksomhet på dagtid for barn under opplæringspliktig alder» (SSB, 2006, Om statistikken). Det stilles spesifikke krav til formål og innhold, til barns og foreldres deltakelse i beslutningsprosesser, til de ansattes kompetanse og vandel, til kommunalt tilsyn, til størrelse og utforming av barnehagens arealer, til utstyr og så videre (KD, 2005; KD, 2006).

Barn har også andre steder enn dem som velferdsstaten har tilrettelagt. Barns steder er steder de gjør til sine egne, gjennom lek og erfaring (Olwig and Gulløv, 2003a). Små barn i det norske samfunnet tilbringer fortsatt mer av sin tid i eller rundt hjemmet enn i barnehagen. For de fleste betyr det at de er sammen med en eller begge foreldre, i familiens felles oppholdsrom, i hagen eller bakgården, og på sine egne rom, som de kanskje deler med søsken, kanskje disponerer alene. Etter hvert som de blir større, leker de også i økende

grad utenfor familiens hjem, «ute». Slik lek utgjør en ideologisk viktig del av norske barns liv, der barna gjør lokalsamfunn og natur til sine egne og på den måten viderefører og kroppsliggjør nasjonen (cf. Gullestad, 1997).

I dette samfunnet, der barnet står i sentrum, kunne man kanskje vente at alle barn hadde samme muligheter og rettigheter til å delta og utfolde seg, og at foreldre var i stand til å hjelpe sine barn til å utfolde seg slik samfunnet forventer. Så enkelt er det ikke. Det er viktige unntak. Unntakene er viktige i og for seg selv og de barna de gjelder, men de har også en viktig funksjon i forhold til det dominerende bildet. *Andre* barndommer, både som kategorier og som levde liv, bidrar til å konsolidere og normalisere den heldige majoritetens privilegerte barndommer. Annerledeshet, enten den nå tar form av etnisitet, klasse, eller funksjonshemminger, har spilt og spiller fortsatt en viktig rolle når norsk normalitet konstitueres (jfr. Froestad and Ravneberg, 2006; Pettersen, 2005). Velferdsstatens arbeid for å «motvirke marginalisering og bidra til utjevning av levekårsforskjeller blant barn og unge» (sitat fra Norgesportalen, se ovenfor) foregår hele tiden i forhold til bildet av den normale barndommen, standarden, som «andre» barn skiller seg ut fra og søkes inkorporert i. Barnevernet har en viktig funksjon i dette arbeidet. Under feltarbeidet traff jeg Britt, som hadde arbeidet med barnevern i en årrekke før hun kom til asylmottaket. Hun delte sine første inntrykk med meg, slik:

Det med å observere barn er noe jeg har arbeidet mye med. Da jeg kom til mottaket sa de ansatte at her har barna det bra, for her har de så mange voksne. Men jeg så det motsatte. Barna var slett ikke sammen med de voksne beboerne. De søkte bort fra de voksne med problemer. Mange var også aggressive. De slo for å få oppmerksomhet. Jeg så andre som meldte seg ut, som satt med ryggen til de andre barna og til de voksne og hadde gitt opp. Etter mange forsøk kunne de ikke mer. De større barna kommer seg iallfall til skolen og ut blant folk, men disse små er kun i mottaket, de treffer ingen andre, og har heller ingen sjanse til å lære norsk. Og hva med sikkerheten, her går små barn rundt for seg selv i sin egen verden. Det er jo ingen lekeplass utenfor mottaket heller. Jeg vet jo hvilke krav som stilles til institusjoner for barn ellers i Norge, men her definerer man det ikke som institusjon og slipper dermed unna alle krav. I fengsler bor folk bedre enn i mottak.

Britt sammenlignet altså livet for barna i asylmottak med de normene som gjelder barn utenfor mottakene. Hvordan barna oppførte seg, hva slags pedagogisk tilbud og muligheter for lek som de hadde, sikkerhet, spesifikke krav til barns omgivelser – på alle disse områdene fant hun at barnas hverdager avvek negativt fra den normalen hun var vant til å bruke som standard for sitt arbeid. Hun hadde også mange forslag til mulige handlinger, ut fra sitt barnefaglige ståsted:

Nei, her trengs gjennomgående en mer profesjonell holdning. Der det er barn, der må man ta et ansvar. Barnevernet bør ha oppfølgingsplikt overfor alle barn i mottak, det bør meldes fra til barnevernstjenesten om at her flytter det nå inn et barn, det er ikke i en normal livssituasjon. Foreldrene har sin egen krise å håndtere. Kanskje kunne man tenke annerledes om mottak, noen mottak skal kun ha voksne, andre skal ha barn og der skal det settes inn ressurser og fagpersonale som ser barna og deres behov. De ansatte må forstå at de må bruke barneverntjenesten og de andre ansvarlige instanser. Man kunne arbeide for å barneverntjenesten til å betale barnehageplasser for flere, samarbeide med de ansvarlige instanser, bruke relevante ressurser, høyskoler.

Britts synspunkter oppsummerer dermed også det handlingsrommet som den barnefokuserte diskursen gir. Oppgaven blir å bruke det eksisterende hjelpeapparatet til å bedre barnas situasjon, gjennom å legge til grunn de standarder som gjelder for barn i Norge.

Når det offentlige kommer til kort på dette området, er det både det nasjonale selvbildet og landets ambisjoner om en internasjonalt ledende posisjon som står på spill. Den ideologisk viktige posisjonen som barn og barndom inntar i norsk offentlighet, henger nært sammen med det at barn og barndom er sentrale i konstitueringen av norsk nasjonal identitet, hevder Gullestad (1997). Hun hevder at de ulike globaliseringsprosessene har gitt en norsk kulturell respons der forsøk på grensesetting har vært sentrale. Dette gjelder på flere felter, deriblant nevner hun barndommens så vel som nasjonens grenser (Gullestad, 1997, s. 22).

Hvorvidt en slik opptatthet av grenser er en respons på globalisering, eller om den er spesielt norsk, skal jeg ikke ha uttalt meg om. At barndom og nasjonal identitet henger tett sammen på særegne måter i den norske selvforståelsen (se også Gullestad 1998) er jeg derimot overbevist om, også på

grunnlag av mitt eget arbeid (Seeberg, 2003; Seeberg, 2004). Det er interessant å se denne innsikten i lys av Fugleruds diskusjon av endringene i synet på nasjon-personens grenser som jeg har nevnt ovenfor, og som jeg skal komme nærmere inn på i neste avsnitt.

Fra vektlegging på de ytre, territorielle grenser har vi fått en opptatthet av det «indre forsvar» mot inntrengere “with the line of control moving from the physical border to the interior of the political body» (Fuglerud, 2006: 225). En konsekvens av synet på nasjonen som person er at mennesker som har vokst opp med dette bildet som en naturliggjort forståelse av det globale systemet av stater også overfører flere aspekter ved forhold mellom individer til forholdet mellom nasjoner. Jeg tenker særlig på forholdet mellom meg selv og den andre, slik dette framstår i en europeisk, individualistisk kulturtradisjon. Jeg kan ikke se noen logisk nødvendig grunn til at denne forståelsen av forholdet mellom mennesker skulle danne grunnlag for forståelsen mellom stater. Snarere er det nettopp det forhold at forståelsen av nasjoner er grunnlagt på et nærmest hegemonisk bilde av nasjonen som person, og av dens medlemmer som individuelle bærere av nasjonen og dens egenskaper, som ligger under denne videre analogien og gir den et skinn av å være «naturgitt». Dette synet bereder dermed også grunnen for den sterke effekten bildet av «den ytre fiende» har innad i den enkelte nasjonalstat og i forholdet nasjonalstater imellom. At ytre fiender gir indre samhold, er gjengs politikerlist. En konstruksjon av asylsøkere som en «fiende» som på ulovlig vis har klart å komme seg innenfor nasjonens grenser, kan bidra til å konstituere et nasjonalt fellesskap som også har *indre* grenser.

Mens nasjonen som person har endret karakter fra familiemedlem til aktør i et marked, har nasjonens grenser også blitt viktige på andre måter enn tidligere. Mens de territorielle grensene tidligere ble oppfattet som ukrenkelige i fredstid, er det blitt vanligere at stater griper inn i hverandres «indre anliggender». Fuglerud argumenterer for at det har skjedd en parallell og gjensidig utvikling innen medisinsk og politisk «kroppsforståelse», fra beskyttelse av ytre grenser (hud, territorielle riksgrenser) til styrking av indre grenser (immunforsvar, kontroll av utlendinger).

Fordi bildet av nasjonen som kropp er så innarbeidet, er det ikke overraskende at en endring i medisinsk kroppsforståelse har gått hånd i hånd

med en endring i forståelsen av nasjonen. «Felles for immunologien og innvandringskontrollen i dag er en diskursiv konstruksjon av kroppen og nasjonalstaten – *the body* og *the body politic* – som fleksible størrelser, i stand til å tilpasse seg skiftende ytre omgivelser gjennom interne tiltak» (Fuglerud, 2006: 227). Det er i samsvar med dette bildet når de ureglementerte inn-trengerne i nasjonalstaten, slik som asylsøkerne, kapsles inn i egne, isolerte mottakssentre, som cyster i den nasjonale kroppen (Evans, 2003).

Fra flyktninger til asylsøkere, og nasjonen som person

Hvordan mennesker på flukt defineres, møtes og behandles, vil avsløre mange av de sentrale kjennetegnene, også svakhetene, ved det til enhver tid dominerende globale system (Agamben, 1995). Endringene i bildet av nasjonen som person har også medført endringer i synet på mennesker på flukt, der en i økende grad har gått over fra å snakke om *flyktninger* til at diskursen dreier seg om *asylsøkere*. En flyktning ble i 1951 definert som «en person som har flyktet fra landet sitt og som, på grunn av at han med rette frykter for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, befinner seg utenfor det land han er borger av, og er ute av stand til, eller, på grunn av slik frykt, er uvillig til å påberope seg dette lands beskyttelse og derfor ikke kan eller vil vende tilbake til det landet» (UNHCR). En asylsøker er et menneske som søker om å bli anerkjent som flyktning av myndighetene i et annet land enn opprinnelseslandet.

Flyktninger har pr. definisjon ikke noen plass *innenfor* den «nasjonale orden» av klart avgrensede, gjensidig utelukkende nasjonalstater. Derimot har de siden 1950-tallet vært tilskrevet en relativt klart definert plass *av* og *utenfor* denne orden (Malkki, 1992). Som Malkki (2002) påpeker, har flyktningeleirer en liminal karakter i forhold til samfunnet rundt, og denne liminaliteten bør analyseres i forhold til den nasjonale ordens historiske og politiske strukturer. Ut fra en slik analyse blir det klart at

refugee camps are devices of care and control in much the same way as are transit centres, internment camps, ‘reception centres’ run by national immigration officials, and countless other social technologies that

discipline space and the movement of people, all the while producing knowledge for specific administrative, therapeutic, and other ends. *These devices of power (...) are by now analytically visible as a very ordinary, systematic product or effect of the operations of territorial, sovereign nation-states. This national order of things depends on disciplining (...) the movement of people across borders* (Malkki, 2002: 353, min utheving).

Asylmottaket er, i likhet med flyktningleiren, en institusjon som nasjonen trenger for å disiplinere, kontrollere og hjelpe mennesker som den definerer som asylsøkere. Det som Malkkis analyse ikke tar høyde for, er på den ene siden de endringene som har skjedd i det hun kaller den nasjonale orden, og på den andre siden forskjellene mellom flyktningleir og asylmottak, mellom flyktning og asylsøker. Også her har det skjedd historiske endringer, fra en diskurs om flyktninger som i stor grad uønskede, men passive offer til en diskurs om asylsøkere som aktivt handlende og farlige individer. Endringene i forståelsen av mennesker på flukt henger tett sammen med endringene i forståelsen av nasjonen som person. I «the family of nations» var flyktninger de som ikke passet inn i systemet, men som ble skilt ut, overveiende konstruert som ofre, disiplinert og reassimilert i en annen nasjon enn den opprinnelige. I markedet av konkurrerende individnasjoner får vi asylsøkeren, som krysser de territorielle grensene, og som deretter skilles ut, konstrueres som truende aktører, disiplineres og forblir en fremmed. Under den stadig mer nyliberalistiske globale orden som Fuglerud implisitt refererer til, begrepsfestes altså «problemet» ikke lenger først og fremst som mennesker på flukt fra en nasjonalstat til en annen. I tett sammenkobling med diskurser om globalisert terrorvirksomhet og internasjonalt organisert kriminalitet framstår asylsøkeren snarere som en del av illegitime transnasjonale nettverk som undergraver etterkrigstidens nasjonale orden. Dette bildet er blitt særlig tydelig etter 21.9. og den påfølgende «krigen mot terror».

Det har ikke blitt færre flyktninger i verden, snarere tvert imot, men oppmerksomheten *i de rike land*, inkludert Norge, har siden 1970-tallet i økende grad blitt rettet fra flyktninger til asylsøkere. Fra og med dette tiåret har det blitt stadig vanligere at mennesker fra de fattigere deler av verden søker asyl i de rikere landene (Hatton and Williamson, 2004). Asylsøkere blir først asylsøkere i det de ankommer et av landene på den andre siden av

kløften som skiller fattige og rike land. Slik sett er det ikke de fattige eller krigsherjede opprinnelseslandene som «produserer asylsøkere», slik terminologien til de rike lands utlendingsmyndigheter vil ha det til. Produksjonen av kategorien asylsøkere skjer i de landene som definerer mennesker som asylsøkere, nemlig de rike mottakerlandene. Også i en videre forstand vil jeg hevde at asylsøkere i overveiende grad produseres i og av vinnerlandene i et globalt urettferdig system, nemlig som en konsekvens av det stadig større gapet mellom rike og relativt demokratiske og internt fredelige land på den ene siden, og fattige, relativt udemokratiske og til dels krigsherjede land på den andre siden.

Den utbredte tendensen til å konstruere asylsøkere som farlige er bredt diskutert i den internasjonale litteraturen (se f.eks. Lynn and Lea, 2003; Pickering, 2001; Pratt and Valverde, 2002), og flere argumenterer for at denne kategorien «andre» fungerer som en «nyttig fiende», for eksempel slik: «the figure of the asylum seeker is comforting, for the creation and excusion of this imaginary bad object brings 'us' closer together» (Tyler, 2006, s. 192). Demoniseringen av asylsøkere i de rike landene er neppe resultat av noen bevisst eller samordnet strategi fra noen bestemt aktør sin side. Det er snarere slik at mange ulike hendelser og handlinger samvirker og produserer denne effekten. En viktig ingrediens i disse prosessene er en opptatthet av grenser.

Norges internasjonale «profil»

Det offisielle Norge er altså nå i ferd med å profilere seg internasjonalt som en slags merkevare som konkurrerer med andre nasjonalstater om oppmerksomhet, prestisje og innflytelse. Det blir dermed på sin plass å spørre hvem «kundene» er i dette markedet. De kan være av statlig eller mellom/ overstatlig art, men i stadig sterkere grad er de globale investorer og forretningsimperier av mer eller mindre privat karakter.

Det er særlig Barneombudet som «fronter» Norges internasjonale profil på barnefeltet, både som et slags ikon som det stadig refereres til, og gjennom konkret samarbeid med andre lands myndigheter. «Kundene» på dette feltet er både myndighetene i andre land, mellom- og overstatlige organer som FN og det europeiske nettverket for barneombud (ENOC), og ulike organisasjoner som arbeider for barns rettigheter og vilkår internasjonalt og i enkeltland.

Det finnes også uønskede «kunder» som kan la seg tiltrekke av nasjonsindividenes merkevarer. Asylsøkere er et eksempel på slike uønskede «kunder», som framstilles som «shoppere» i et marked. Selve begrepet «asylum shopper» inngår i sjargongen blant byråkrater, journalister og politikere internasjonalt (f.eks. Brady, 2006; Landau and Jacobsen, 2004; Waterfield, 2006). Et google-søk på «asylum shopping» gir i 2007 ikke mindre enn 15900 treff (søk utført 29.5.2007).

Overfor slike kunder gjelder det å markedsføre seg som minst mulig på tilbudssiden. Dette gjøres ved hjelp av såkalte «deterrence policies» eller «avskrekkingspolitikk» – et begrep som for øvrig er hentet fra militær språkbruk. International Organization for Migration, IOM, som er et viktig mellomstatlig organ for samordning av migrasjonspolitikken globalt, har delt verden inn i fem «regioner», der «Europe and the Former Soviet Union» er én. Avskrekkingspolitikk går igjen i de rike land i alle regionene: Australia i den asiatiske-oseaniske regionen, Sør-Afrika i den afrikanske, USA og Canada i den amerikanske, og de europeiske landene i den europeiske og tidligere sovjetunionregionen og den vestlige middelhavsregionen (www.iom.int).

Særlig fire former for avskrekkingspolitikk har vært tatt i bruk overfor asylsøkere. De kan oppsummeres med ordene *access* (tilgang), *procedure* (prosedyrer), *outcomes* (resultater) og *conditions* (vilkår) (Hatton, 2004, s. 10–11). Hovedregelen under asylretten er at man bare kan søke asyl i et land man allerede oppholder seg i. Dermed er tilgang helt avgjørende, og innføring av visumplikt, overføring av ansvar for gyldige innreisedokumenter til flyselskapene, og erklæring av flyplasser som internasjonal sone har vært svært effektive hindringer her. Som et ledd i avskrekkingspolitikken har også endringer i prosedyrene for behandling av asylsaker vært viktige, spesielt innføringen av lister over «sikre tredjeland», Dublinkonvensjonen og egne hurtigprosedyrer for «antatt grunnløse asylsøknader». De to siste formene for avskrekkingspolitikk, resultater og vilkår, legger særlig vekt på signaleffekten. De bygger altså på en antakelse om at asylsøkere velger tilfluktsland etter hvilke land som innvilger asyl eller oppholdstillatelse til flest asylsøkere, og etter hvilke land som tilbyr de mest generøse vilkårene for asylsøkere mens de venter på at søknaden skal behandles. Vilråene for asylsøkere kan gjøres avskrekkende gjennom bruk av varetekt, plassering av asylsøkere på avsides-

liggende steder (*dispersal*), samt begrensninger i økonomiske rettigheter og i tilgang til utdanning, helsetjenester og i retten til å søke arbeid i ventetiden.

Også Norges profil som «asylbutikk» er preget av europeisk avskrekkingpolitikk slik jeg har skissert den her. «Dispersal» kjenner vi igjen i Norge i begrepet «spredt bosetting», som anvendes overfor asylsøkere ved at mottakene stort sett legges utenfor byer og tettsteder og spres utover i hele landet. De vilkår som gjelder for asylsøkere omfatter videre forhold som standarden på asylmottak, rettigheter til arbeid, rettigheter til økonomiske ytelser, tilgang til norskopplæring, skole og helsevesen, og så videre. På alle disse punktene gjelder det begrensninger for asylsøkere i forhold til befolkningen for øvrig.

Det er også andre «kunder» norske politikere må forholde seg til når det gjelder Norge som asylland. Det er andre lands myndigheter, og opinionen innenriks. I forhold til begge disse ser det ut til å være viktigere å markedsføre avskrekkingspolitikken som beskrevet ovenfor, enn å profilere seg som foregangsland innenfor barns rettigheter og humanitært arbeid generelt. Det er overraskende, sett i lys av at en slik profil ellers har vært svært viktig for bildet av Norge, både innenriks og utenriks – «et bilde av Norge i verden som i stor grad var myntet på norsk opinion» (Nustad, 2006, s. 241).

Et ganske åpenbart problem ved avskrekkingspolitikken er at mennesker som trenger å søke asyl, ikke får anledning til å gjøre det. Politikken skal altså ikke være *for* effektiv, fordi de europeiske landene dermed møter seg selv i døra som foregangsland i arbeidet for de såkalte universelle menneskerettigheter. Også Norge er oppmerksom på spenningsforholdet mellom avskrekkingpolitikk og menneskerettighetsforpliktelser. Særlig vanskelig er den tilstrebede posisjonen som forkjemper for barns rettigheter i denne forbindelse.

Barn/asylsøker, grenser, og nasjonen som person

«Asylum seeking children are systematically denied rights in a way which reflects national and global inequalities» (Cemlyn and Briskman, 2003, s. 167). Situasjonen er denne: verden er delt. Hvor i verden du er født, avgjør i stor grad hvilke demokratiske og materielle goder du vil ha tilgang til, dine muligheter for utdannelse og arbeid, hvor lenge du vil leve, og hvorvidt det er sannsynlig at du vil oppleve mer krig enn fred i ditt liv. Migrasjon har historisk sett vært en løsning for mennesker som opplever at deres livssjanser

kunne vært bedre et annet sted. De siste hundre årene har forskjellen i livssjanser basert på fødeland økt dramatisk. Parallelt med denne utviklingen har retten til innreise i den privilegerte delen av verden blitt stadig mer innskrenket, gjennom pass- og visumplikt og andre former for statlig grensekontroll.

Videre: Norge er, som andre rike land, i ferd med å innføre en akseptert, permanent unntakstilstand for et økende segment av befolkningen. Dette er mulig gjennom etablering og styrking av grenser mellom ulike kategorier av mennesker (jf. også Fuglerud, 2006, s. 230). Asylsøkere utgjør et sentralt eksempel på dette, men de er ikke den eneste kategorien som skiller ut.

«Småbarn i asylmottak» er en begrepsmessig selvmotsigelse på norsk. Den dominerende norske diskursen på barnefeltet gir rom for å forholde seg til velferdspolitik, barns beste, barnekonvensjonen, barns perspektiv, norske barndommer og så videre. Diskursen om asylsøkere handler derimot om såkalte «innvandringspolitiske hensyn», derunder sikkerhet i forhold til terror og annen kriminalitet, «avskrekking» og mer eller mindre formelt nedfelte (eller kanskje mest forestilte?) forpliktelser i forhold til andre lands myndigheter. Også «hensynet til opinionen» veier tungt, og har som en underliggende forutsetning at et betydelig segment av velgerne vil dreie mot det ekstreme høyre hvis asylpolitikken ikke er avskrekkende nok. I praksis er det altså slik at innvandringspolitiske hensyn veier tyngre enn hensynet til barns beste. Fokuseringen på grenser kan langt på vei forklare dette, ikke bare territorielle grenser, men grenser i en sosiologisk forstand: «Social boundaries are objectified forms of social differences manifested in unequal access to and unequal distribution of resources (material and nonmaterial) and social opportunities» (Lamont and Molnar, 2002, s 167). Grensene for norske barndommer og grensene for det norske samfunnet er tuftet på bestemte oppfatninger av nasjonen som person.

Den menneskelige kroppen er kanskje den mest grunnleggende av alle metaforer, og jeg har ingen ambisjoner om å forsøke å avskaffe den. Jeg håper imidlertid å ha vist at endringer i forståelser av hva en person er, henger tett og dynamisk sammen med endringer i praktisk politikk og maktbruk. «It is the way of perceiving the physical body that determines the vision of the social body» (Schipper, 1993, s. 195).

De to ulike forståelsene jeg her har diskutert, er langt fra uttømmende. For eksempel er det ikke gitt at individets *grenser* er det viktigste aspektet ved enhver personmetafor. Innenfor taoismen, som også i stor utstrekning, og på karakteristisk kompliserte og til dels motstridende måter, anvender den menneskelige kroppen som metafor, er oppmerksomheten rettet mot kroppen som et komplekst og omskiftelig indre landskap som avspeiler og samspiller med sine omgivelser. Her er kroppen et mikrokosmos som lever i stadig forandring og utveksling med makrokosmos. Oppmerksomheten rettes dermed mot dynamikk, fri flyt og bevegelse, og mot at alle deler, ikke minst for helhetens skyld, skal ha anledning til å utvikle seg optimalt (Schipper, 1993). Tar man i bruk en slik metaphor, blir det illusoriske ved grenser åpenbart. «Systems must be considered as dynamic and constantly interacting with each other (...) a physiological model of the interrelationship between many different complex systems» (Miller, 2001). Nasjonalstater så vel som barndommer er åpne system, preget av indre og ytre komplekse relasjoner, overlapping, flyt, endring og dynamikk (Patomaki, 2002). Det er store menneskelige og økonomiske kostnader forbundet med å opprettholde illusjonen om det motsatte.

Referanser

- Agamben, G. (1995) *We Refugees* (translated by Michael Rocke). *Symposium* 49(2), 114–119.
- Barneombudet. (2001) *Innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov, Barneombudets hørings svar til Justisdepartementet*, Barneombudet, Oslo.
- Brady, T. (2006) *Crackdown on asylum shopping as 300 illegals deported*, Independent.ie, Dublin, pp. <http://www.independent.ie/national-news/crackdown-on-asylum-shopping-as-300-illegals-deported-66221.html>.
- Cemlyn, S. and Briskman, L. (2003) *Asylum, children's rights and social work*. *Child & Family Social Work* 8(3), 163–178.
- Evans, C. (2003) *Asylum seekers and "border panic" in Australia*. *Peace Review* 15(2), 163–170.
- FN (1991) *Konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen)*. http://www.fn.no/erklæringer_konvensjoner/barnerettigheter/fns_konvensjon_om_barnets_rettigheter.

- Foucault, M. (1999) Diskursens orden: tiltredelsesforelesning holdt ved Collège de France 2. desember 1970. Spartacus, Oslo.
- Froestad, J. and Ravneberg, B. (2006) Education Policy, the Norwegian Unitary School and the Social Construction of Disability. *Scandinavian Journal of History* 31(2), 119–143.
- Fuglerud, Ø. (2006) Staten og flyktingene – eller «Trademark Norway» og spørsmålet om utsidens innside. *Norsk antropologisk tidsskrift* 17(3–4), 225–231.
- Gullestad, M. (1997) A passion for boundaries – Reflections on connections between the everyday lives of children and discourses on the nation in contemporary Norway. *Childhood—a Global Journal of Child Research* 4(1), 19–42.
- Gullestad, M. (1998) Barndom og nasjonal identitet. *Nytt norsk tidsskrift*(2), 122–128.
- Hatton, T.J. (2004) Seeking asylum in Europe. *Economic Policy* 19(38), 5–62.
- Hatton, T.J. and Williamson, J.G. (2004) Refugees, Asylum Seekers and Policy in Europe. Discussion Paper Series, Bonn IZA DP No. 1230.
- Jensen, A.-M., Kjørholt, A.T., Qvortrup, J., Sandbæk, M., Johansen, V. and Lauritzen, T. (2004) Childhood and Generation in Norway: Money, Time and Space. In: A.-M. Jensen, A. Ben-Arieh, C. Conti, D. Kutsar, M.N.G. Phádraig and H.W. Nielsen (Eds), *Children's welfare in ageing Europe*, Vol. 1, Norwegian Centre for Child Research, Trondheim, pp. 335–402.
- Kapferer, B. (1998) *Legends of people, myths of state : violence, intolerance, and political culture in Sri Lanka and Australia*. Smithsonian Institution Press, Washington, D.C.
- KD. (2005) Lov om barnehager (barnehageloven). In: (Kunnskapsdepartementet) (Ed), LOV 2005-06-17 nr 64.
- KD. (2006) Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. In: Kunnskapsdepartementet (Ed), FOR-2006-03-01-266.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (1999) *Philosophy in the flesh: the embodied mind and its challenge to Western thought*. Basic Books, New York.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (2003) *Metaphors we live by*. University of Chicago Press, Chicago.
- Lamont, M. and Molnar, V. (2002) The study of boundaries in the social sciences. *Annual Review of Sociology* 28(1), 167–195.
- Landau, L.B. and Jacobsen, K. (2004) Refugees in the new Johannesburg. *Forced Migration Review* 19, 44–46.

- Lynn, N. and Lea, S. (2003) 'A Phantom Menace and the New Apartheid': The Social Construction of Asylum-Seekers in the United Kingdom. *Discourse Society* 14(4), 425–452.
- Malkki, L. (1992) National Geographic – the Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity among Scholars and Refugees. *Cultural Anthropology* 7(1), 24–44.
- Malkki, L. (2002) News from nowhere: Mass displacement and globalized 'problems of organization'. *Ethnography* 3(3), 351–360.
- Malkki, L. and Martin, E. (2003) Children and the gendered politics of globalization: In remembrance of Sharon Stephens. *American Ethnologist* 30(2), 216–224.
- Miller, J. (2001) Envisioning the Daoist body in the economy of cosmic power. *Daedalus, Journal of the American Academy of Arts and Sciences* 130(Fall 2001) <http://www.amacad.org/publications/fall2001/miller.aspx>.
- Norge. (2007a) Barn og unges deltakelse og innflytelse, 24. mai, <http://www.norge.se/misc/print.aspx?article={15d9384c-ebd7-4c11-bb38-f637f1924386}>.
- Norge. (2007b) For barns rettigheter i 25 år. In: N.-d.o.n.n.i. Sverige (Ed), <http://www.norge.se/misc/print.aspx?article={3b941813-003d-4ac4-b92d-9b5c2614ad58}> 24. mai.
- Norge. (2007c) Oppvekst- og levekår for barn og unge i Norge, 24. mai, <http://www.norge.se/misc/print.aspx?article={339667a6-44b9-4082-ba70-5459aee49146}>.
- Nustad, K.G. (2006) Den norske staten i verden. Bilder og speilbilder. *Norsk antropologisk tidsskrift* 17(3–4), 233–242.
- Olwig, K.F. and Gulløv, E., eds. (2003a) *Children's places : cross-cultural perspectives*. Routledge, London.
- Olwig, K.F. and Gulløv, E. (2003b) Towards an anthropology of children and place. In: K.F. Olwig and E. Gulløv (Eds), *Children's places : cross-cultural perspectives*, Routledge, London.
- Patil, V. (2007) *Space, Identity And International Community: Negotiating Decolonization In The United Nations*. Routledge.
- Patomaki, H. (2002) *After International Relations: Critical Realism and the (Re)construction of World Politics*. Routledge, London and New York.
- Pettersen, K.-S. (2005) *Tatere og misjonen : mangfold, makt og motstand*. NOVA, Oslo.
- Pickering, S. (2001) Common Sense and Original Deviancy: News Discourses and Asylum Seekers in Australia. *Journal of Refugee Studies* 14(2), 169–186.

Pratt, A. and Valverde, M. (2002) From Deserving Victims to 'Masters of Confusion': Redefining Refugees in the 1990s. *Canadian Journal of Sociology / Cahiers canadiens de sociologie* 27(2), 135–161.

regjeringen.no. (2007a) Hvordan bygge Norges omdømme, 23. mai, <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/Norgesfremme-og-kultursamarbeid/informasjon-norgesprofilering-omdomme.html?id=448251>.

regjeringen.no. (2007b) Informasjon og norgesprofilering, 23. mai, <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/Norgesfremme-og-kultursamarbeid/Informasjon-og-Norgesprofilering.html?id=115256>.

Schipper, K. (1993) *The Taoist Body*. University of California Press.

Seeberg, M.L. (2003) *Dealing with differences : two classrooms, two countries : a comparative study of Norwegian and Dutch processes of alterity and identity, drawn from three points of view*. Doctoral thesis, Bergen University. Norsk institutt for forskning om oppvekst velferd og aldring, Oslo.

Seeberg, M.L. (2004) *Dealing with Difference: Two classrooms, two countries*. *Norsk tidsskrift for migrasjonsforskning* 2, 95–108.

Seeberg, M.L., Bagge, C.M. and Enger, T.A. (2006) Småbarn i asylmottak. *Norges Barnevern*(3), 19–29.

SSB. (2006) *Children in kindergartens. Final figures, 2005*, Statistics Norway, http://www.ssb.no/english/subjects/04/02/10/barnehager_en/.

Tyler, I. (2006) 'Welcome to Britain': the cultural politics of asylum. *European Journal of Cultural Studies* 9(2), 185–202.

Utlendingsdirektoratet. (2006) *Barnets beste og regulert innvandring – en motsetning? Bakgrunnsnotat til UDIs vårkonferanse 2006*. UDI.

Waterfield, B. (2006) EU 'asylum shopping list' stalled, *theparliament.com*, Brussels, pp. <http://www.eupolitix.com/EN/News/200605/0427410f-8d2b-46f8-ac0b-0b3fa1877b42.htm>.

No Place: Small children in Norwegian asylum-seeker reception centres

SEEBERG, M. L. & BAGGE, C. M & ENGER, T. A.

Publisert i *Childhood*, 2009(3): 395–411

NO PLACE

Small children in Norwegian asylum-seeker reception centres

MARIE LOUISE SEEBERG

NOVA (Norwegian Social Research)

CECILIE BAGGE

University of Oslo

TRULS ANDRÉ ENGER

University of Oslo

Keywords:

asylum-seekers, childhood, children's places, exclusion, migration, Norway, social anthropology, temporariness

Mailing address:

Marie Louise Seeberg
NOVA, PO Box 3223 Elisenberg, 0208
Oslo, Norway. [email: mse@nova.no]

Childhood Vol. 16(3): 395–411

© The Author(s), 2009. Reprints and permissions:
<http://www.sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav>
<http://chd.sagepub.com>
DOI: 10.1177/0907568209335318

Drawing on empirical material from fieldwork among young children living with their families in two Norwegian reception centres for asylum-seekers, this article compares their realities to the norms and realities for other children in Norway. Children's spatial and social situations within the centres stand out in stark contrast to Norwegian childhood ideology and norms. The authorities explain the divergence in terms of migration management, and the spatiotemporal and social positions of 'asylum-seekers' in relation to those of 'children' within the nation-state are brought to the fore in the article. The perceived political dilemma between migration control and Norway's image as a promoter of children's rights is highlighted, and the authors suggest that the dilemma may be less real than is widely assumed.

Her colleagues vigorously nodding their support, a woman who worked at the reception centre for asylum-seekers told us:

This is not a place for children. They really shouldn't be here at all!¹

If the children who were living in the reception centres 'really should not be there', why should they not – and why were they there, all the same? In order to answer these questions, we first present Norwegian ideology regarding the 'normal' place of children in this society. We then make use of material from our fieldwork in two reception centres in 2006, which shows how the children had to struggle for access to places, especially places to play, at the centres. Finally, we consider the main argument upholding their situation, which derives from the field of migration management. This argument maintains the status quo for children in asylum-seeking families, in spite of a broad agreement to the contrary among politicians, practitioners, bureaucrats and academics.

We take as a theoretical point of departure the observation that children's *spatial locations* and their *social positions* are closely linked, to the extent that 'one seems to be a metaphor for the other' (Tuan, 1974, quoted in Olwig

and Gulløv, 2003: 1). Understanding place as the intersection of experienced space and time (Casey, 1996: 36–7) would suggest addressing ‘childhood as a structural condition of society’ as well as the experiences of children themselves (James et al., 1998: 60). We view the controversies over the places of children within the reception centres as linked to their ambiguous social position at the crossroads between being children and being asylum-seekers in Norway (see also Spicer [2008] for a similar approach in the UK).

Children in asylum-seeking families in Norway are simultaneously marginal and central to public discourse. Their presence activates two opposing political fields: that of children and childhood, and that of asylum-seekers and migration management. In contemporary Norway, children constitute an important social and political category. Children should be seen and heard; they are an ideologically required part of Norwegian public space. Norwegian perceptions of childhood as central to nationalism (Gullestad, 1997) to a large degree explain ‘the significant attention given to children in Norwegian society’ (Malkki and Martin, 2003: 222). Ideally, being a child is being included, and including children is what Norwegian society aims to do. Not unlike refugee camps and detention centres in different parts of the world, Norwegian reception centres for asylum-seekers serve to contain a particular category of people and to keep them apart: ‘like a cyst within the body politic’ (Evans, 2003). These places are the results of decisions made within the field of migration management. People become asylum-seekers in relation to nation-states where they do not belong. Keeping the outsiders outside is what Norwegian society aims to do. Although some outsiders have managed to cross the territorial boundaries of the nation-state, the social boundaries remain closed to them.

While they live in these ‘exceptional spaces’ (Agamben, 1998), children who are asylum-seekers cannot be included in Norwegian society. Yet, because they are children, they must be included.

Norway: children and their places

During an information session for newly arrived asylum-seekers at the transit centre, a staff member introduced the topic of children: ‘Children are very important in Norway, and we are used to listening to their opinions. Also, beating children is forbidden according to Norwegian law.’ This presupposed that elsewhere, children are less important, their opinions taken into account to a lesser degree and beating children legal. This implicit contrast forms an important element in a Norwegian self-image as a promoter of children’s rights and of children in Norway as ‘superchildren . . . enjoying the childhoods other children around the world’ can only dream of (Gullestad, 1997: 28–9). In their report on Norway, Jensen et al. conclude: ‘in comparison to children in most other countries, Norwegian children are privileged, at least in material terms. . . . Norwegian society has an overall positive attitude towards children,

judging from the level of political engagement in establishing and supporting bodies like the UN Convention on the Rights of the Child, the Ombudsman's institution for children and the like' (Jensen et al., 2004: 396). Ideology and practice are closely intertwined, and it is not always easy to tell them apart. Research has tended to focus normatively on the ideological side of childhood. Studies of children's and families' lives on the margins of Norwegian society show that, precisely because of the prominence of 'normality', living lives of 'otherness' is particularly difficult (Pettersen, 2005), and that many parents work hard to protect their children from the consequences of marginality (Sandbæk, 2004; Thorød, 2006).

Children and childhood in Norwegian public discourse are closely linked, as Gullestad (1997) argues, to the continuous construction of national identity. Globalization's challenges to this identity have, according to Gullestad (1997: 22), led to a Norwegian response where 'attempts at "boundary-setting" are central'. This applies to the boundaries of childhood as well as to the boundaries of the nation, and 'a preoccupation with boundaries can be understood as an adaptation as well as a resistance to' the challenges of globalization (Gullestad, 1997: 36). We link this insight to Fuglerud's argument that the boundaries of the nation, previously strictly territorial, and external much like an individual's skin, have in recent years become more flexible, 'with the line of control moving from the physical border to the interior of the political body' (Fuglerud, 2006: 225). Linked to this change is a perception of the nation-state less in terms of territory and increasingly in terms of 'trademarks' or 'brand images' in an international market where states compete for influence and attention. The Norwegian Ombudsman for Children evokes 'the particular obligations of Norway as a leading country in the field of child and family policies' (Barneombudet, 2001); he refers to a sense of 'noblesse oblige' attached to this particular image of Norway. When the state comes across as providing children with less than adequate arrangements, national identity and self-image as well as aspirations to an international leading status are at stake.

In presenting our material, we direct attention especially to places that small children used, or wanted to use, for play and recreational activities. According to the UN Convention on the Rights of Children, Article 31, every child has the right 'to rest and leisure, to engage in play and recreational activities' (UN, 1991). Within the Norwegian welfare state, as in many other societies (Olwig and Gulløv, 2003), it is taken for granted that this right implies the organization of special places where adults only have access insofar as they have a function or role with regard to the children. Daycare centres are the most common such 'places for children' under school age. Over 76 percent of all children aged 1–5 years and over 90 percent of all children aged 3–5 years go to daycare, while over 70 percent of children aged 3–5 years go to daycare for more than 33 hours a week (SSB, 2006). Daycare centres are subject to a comprehensive legal framework. This defines them as 'approved educational

activities organized for children below the age of compulsory education' (SSB, 2006), and specifies requirements regarding aims and purposes, the participation of parents and children in decision-making processes, staff qualifications and certificates of good conduct, municipal supervision, the size and content of indoor and outdoor areas and so on.²

However, it is important 'not to equate institutions intended as places for children with children's places' (Olwig and Gulløv, 2003). Children in Norway still spend more hours at home than in daycare. This means spending time with one or both parents, in the child's own room – sometimes shared with siblings – and in all other parts of the family home, including outdoor areas. Playing further afield, 'in nature', without the supervision or surveillance of adults, also constitutes an ideologically important part of Norwegian children's lives (see Gullestad, 1997). The term 'children's places' thus includes not just daycare centres and other 'places for children', but all the places that children use.

Norwegian children generally have access to many spaces, and they have the opportunity to make many of them into their own places through social activities, playing and recreation (Jensen et al., 2004). Their high level of access to social spaces as well as to physical places combined with one of the world's highest levels of material well-being for children (UNICEF, 2007) confirms the general assumption that Norway is a child-centred society.

Historically, the categorization and lives of *other* children have served to consolidate the normality of majority childhoods (Froestad and Ravneberg, 2006; Pettersen, 2005). In contemporary Norway, one might expect that all children have similar rights of access and opportunities for participation. However, otherness, especially perceived in terms of ethnicity continues to play an important role for the construction of normal Norwegian childhoods (Pihl, 2005). In the following section, we describe the asylum-seeker centres, and explore relations of power and resistance between small children and adults expressed in conflicts over space and time.

Places for children and children's places in reception centres

The centres and our fieldwork methodology

Asylum-seekers in Norway may find accommodation on their own. However, all rights to subsistence allowances are tied to living in reception centres while asylum claims are processed. Asylum-seekers may apply for a temporary work permit, but this takes months to obtain. It is difficult to earn enough to feed a family with children, especially considering that asylum-seekers do not have rights even to universally extended benefits such as child benefit. There are no available statistics on asylum-seekers who do not live in reception centres, but the numbers are probably low. At the time of fieldwork,³ there were approximately 70 reception centres in Norway, most of them located in isolated areas (Robinson et al., 2003). The Directorate of Immigration (henceforth: UDI)

is ultimately responsible for all reception centres, while private companies, municipalities and NGOs are the actual operators, commissioned by the UDI. UDI issues regulations and specifies requirements for the operation of all centres.

In 2005, 1221 children (persons under the age of 18), came to Norway with one or both of their asylum-seeking parents. Over half of these children were younger than 6 years. There were approximately as many boys as girls, and they had over 60 different countries of origin (UDI, 2006a). In addition, 214 children were born in reception centres in 2006 (UDI, pers. comm.). An accumulated total of over 2300 children were living in Norwegian reception centres towards the end of 2005 (UDI, 2005).

Some centres are specialized, for instance for unaccompanied minors, while transit and regular centres are general centres. We did fieldwork in a transit centre, intended for the first few weeks' stay in Norway until the UDI has conducted the asylum interview, and in a regular centre, where people stay until the UDI either grants or denies asylum or a residence permit, and sometimes longer. In practice, some people may stay at transit centres for a few weeks or up to a year, while the stay in regular centres may last up to three years or more, pending either rejection and removal, or the granting of residence and (re)settlement in a municipality.

Our study formed part of a research programme on the everyday lives of small children in Norway. We wanted to gain an understanding of the everyday experiences of children age 5 and under living in reception centres. We were looking for children's ordinary, day-to-day experiences rather than for worst-case situations, which we might have found in the only Norwegian detention centre for rejected asylum-seekers, which also houses families with children (Norwegian NGO Forum for Human Rights, 2007). We based our selection of centres chiefly on accessibility: both were located near Oslo, and both consented to the research. This is a very limited study and we do not claim that our findings are representative. Existing research indicates that children of asylum-seekers in Norway and elsewhere in Europe live under similar conditions, and that this is not a new phenomenon (e.g. Christensen and Andersen, 2006; Crawley and Lester, 2005; Fladstad, 1994; Hewett et al., 2005; Solheim, 1990). More research is needed; however, UDI has recently laid down tight restrictions on research in asylum-seeker centres, allegedly to protect asylum-seekers and especially their children. Harrell-Bond and Voutira (2007: 294) point out that such restrictions constitute refugees as invisible, silent and disempowered and express an 'underlying fear of bad publicity' on behalf of NGOs or states.

At the time of the fieldwork, each of the two centres held just over 100 persons from around 40 different countries, of which 15–20 were children under the age of 6. Both centres accommodated single adults as well as families with children. One centre was located in an old factory building, the other in a building that had formerly been a health institution. At both centres,

families with children shared one room, while single adults shared rooms with one another. Most families and single adults shared kitchens and bathrooms with several others. At the regular centre, families with children and single adults occupied separate parts of the building, while at the transit centre, rooms for families and single adults were adjacent. The transit centre was staffed around the clock, while the regular centre was staffed 9 a.m.–4 p.m., from Monday to Friday.

We conducted ethnographic fieldwork over a 2-month period in February and March 2006, including some nights, evenings, weekends and holidays. Doing research with and on children in order to gain an understanding of their experiences and their lived realities posed its particular challenges (Clark, 2005; James and Christensen, 2000), as did the multitude of languages and the temporariness of life in the centres. We met these challenges by concentrating on the here and now of each situation, playing and being with children as well as interacting with and talking to their parents, staff and other adults, while also observing children and adults together. Like everyone else in the centres, we had to be linguistic *bricoleurs*, making creative use of all the languages and bits of languages that were available to us and to those we wanted to speak to, and adapting the use of our linguistic toolkit from situation to situation.

Interviews normally provide valuable information about people's background and experiences. We interviewed some of the staff, who all spoke fluent Norwegian, but we did not formally interview any of the asylum-seekers. The word 'interview' has fateful connotations for people in this situation: their future hangs on *the* interview, their presentation to Norwegian authorities of their reasons for claiming asylum. Since the differences between this interview and a research interview are not necessarily clear, it is doubtful whether this method would have been efficient in the circumstances.

Observation was important in order to see where the children were, what they were doing and with whom they spent their time at different times of the day. It also proved useful in establishing contact with children and adults, who sought us out in order to play or talk to us. Living in the centres meant waiting, with little organized or meaningful activity, and any distraction was more than welcome. Talking to and interacting with the children, their parents, staff and other adults gave us the opportunity to find out more about what was important to them, to ask them what they thought of the different arrangements and why things were the way they were.

'Places for children'

The UDI sponsors half-time places in daycare centres for all 4- and 5-year-old children living in regular reception centres. This group of children did go to daycare outside the regular centre. Other than that, there were 'children's bases', the welfare state's offer to under school-age children living in reception centres. 'Children's bases' have no equivalent in Norwegian society and are

not subject to any legal specifications or requirements apart from those of the UDI itself. All reception centres must ‘employ a person with a minimum of 2 years’ education in working in childcare and welfare, or similar competence, who is responsible for working with children and young persons, including the responsibility for a children’s base’ (UDI, 2006b:11). We call these staff members ‘child and youth workers’. Furthermore, ‘Children from the age of 2 up to primary school age must be given an organized programme of a minimum of 3 hours per day Monday to Friday. The programme may be provided through a special children’s base at the centre’ (UDI, 2006b: 9). This is what the ‘places for children’ in reception centres look like on paper. Let us take a closer look at the children’s bases at the two centres.

From our field notes from the transit centre:

The ‘base’ consists of two large rooms. In the first one is a big table, where the children can make use of things stashed in colourful boxes on shelves along the walls: books, board games, crayons, paper, paint, and other arts and crafts materials of various kinds. The other room provides floor space for tumbling around, as well as boxes with toys (many of them rather worse for wear) and a television with Play Station and a DVD player with children’s films. The children’s base is tidy, colourful and promises a good time. The contrast to the rest of the centre, with its long, empty corridors and small, cramped rooms, is striking.

This base was open 2 hours, 4 mornings a week, for children between 3 and 7 years of age. For children under 3, it was open 2 hours a week, if a parent came with them, while children from 7 years and up had access to the base 2 hours, 5 afternoons a week.

From our notes on the regular centre:

Two rooms form the children’s base. The larger room is light; there are two windows and a door leading on to a balcony. Low shelves take up one corner, with a toy cooker and a children’s table and chairs. In the shelves are boxes holding toys. A sofa fills the far corner. A large mattress covers the floor in front of the sofa. Two rugs cover another part of the floor. The floor is cold. Near one window stands a radiator heater that may easily cause burns or fall over. In the third corner is a table with eight chairs crowded around it. Three of these are high baby chairs. A plastic slide and a rocking horse take up the rest of the room. Beyond the table is the door to the smaller room. There is a window in this room as well, and a flipper football game and a deflated bouncy castle. The floor is bare and the room is cold.

This base was open 4 hours daily. Children aged 3 and up could stay here without their parents. Younger children were welcome if a parent stayed there with them. Sometimes they would be there on their own all the same. Parents tended to sit on the sofa and chat, or play with their own children. Children and adults often seemed bored and inactive. It was mostly up to the children to find out what they wanted to do in the base. Only rarely were there any organized activities. The child and youth worker was seldom there. She spent most of the day in her office downstairs. A woman asylum-seeker who lived at the centre worked in the base. She had recently taken over from another woman who had left the centre.

Neither of the two bases provided any opportunity to meet people from outside the centre or to play outdoors. Both were located inside the centres, and neither had an outdoor play area. There were no fixed schedules or activities, and it was common for the children to come and go as they or their parents liked. Both bases were closed most of the time:

The base at the transit centre has been open for 2 hours. It is closing time. Five-year-old João⁴ lies down on the floor, and refuses to budge. 'No finish. No finish', he insists. His eyes are tightly shut, stubborn tears trickling down his cheeks. A few moments later, the staff member is busy fishing out some of the other children from their hiding place under the table. João nimbly pinches two small paper balls from a basket of artwork materials, makes sure he is seen, and runs down the corridor, whooping triumphantly while the staff member chases him. When she confiscates the stolen goods, he protests loudly. Eleven minutes past closing time, the door is finally locked.

Was João simply angry because of the interruption of his playing, as any child would be, or was there more at stake? What did he want to steal the little paper balls for? What awaited these children after closing time? Where were the children when they did not have access to this fragment of the wealthy welfare state? What were the other spaces that small asylum-seeker children made use of, or tried to make use of?

Grey zones, shared spaces

'Physical, conceptual and moral boundaries circumscribe the extent of children's wanderings', observe James et al. (1998: 38). Such boundaries are more or less stable or fixed, depending on individuals as well as on the structural context. Shifting spatial and temporal boundaries typically limited the children's access to spaces within the reception centres, and adults marked the boundaries to differing degrees and in different, often apparently arbitrary, ways.

At the reception centres, creating 'children's places' meant finding places to be and places to play, when the 'children's bases' were closed. Spaces that children might transform into places of their own were not readily accessible, since most parts of the reception centres were already – exclusively or primarily – places for adults. Struggles and negotiations over the boundaries of such spaces as well as over the temporal boundaries of the children's bases were frequent.

The family room was the temporary 'home' for all the children we met. This 'family place' was where they and the other members of their families slept, ate and changed their clothes. Babies had their baths here, older siblings did their homework and the adults wrote letters or sat still, thinking; this was where they kept their possessions, and where they could be away from people outside their families if they so wished. Each family member had his or her own bed, often bunk beds. The size of the rooms varied, and the national regulations did not specify how much space each person or family should have.

We visited Rachel, who lived at the regular centre with her 2-year-old twins. She had been pregnant when she arrived in Norway, and gave birth while living in another regular centre:

Rachel invites us in. Closing her door behind us, we first pass between a tiny kitchen workspace and electric cooking rings on one side and a curtain concealing a shower and a sink on the other. Then we enter the room itself. To our right is a chest of drawers with two toddler's beds just beyond it, one behind the other along the wall. In the corner is a small TV set. Straight ahead, there is a window, another chest of drawers, and a children's table in the other corner. To our left is a narrow bed that doubles as a sofa, and a wardrobe. The room is painted in three different colours: white ceiling, yellow and beige walls. It looks as if someone ran out of paint. The room is approximately 12 square metres. Rachel is feeding one of the boys, who is sitting on a chest of drawers. She then lifts him down, and prepares tea and biscuits for us. His brother looks at us shyly as we sit down on the bed/sofa. Each time Rachel goes to the 'kitchen', he runs after her. While we talk to Rachel, the twins climb a chest of drawers, open a drawer and take out some shoes, find their coats, try to open the door. They want to go out. Rachel has told us that they want to go outside all the time, but she does not like to take them out to play in the winter. Getting herself as well as both twins dressed for the cold is difficult. This time, we are there to lend a helping hand, and all of us get dressed and go outside.

Going outside to run around was what the twins wanted most of all. The cold Norwegian winter made this particularly difficult for their single mother. Although all the families we met lived under similar conditions, and children were eager to go out and play, parents seldom took their small children out to play in the snow. Neither centre had playgrounds or fences around the property that would have made it safer to send children out to play on their own, as children in Norway ideally do from 3 to 4 years and up. Both centres did have outside spaces that children used (so the staff told us) during the summer months, under parental supervision. The regular centre also had permission for its children to use the neighbouring daycare centre's playground evenings and weekends, again under parents' supervision. We were told that parents and children made use of this, too, in the summer, but very rarely in the winter.

In-between the snug security of the family rooms and the cold, dangerous outdoors, there were other spaces: kitchens, bathrooms, corridors, offices and, at the transit centre, common rooms for adults. The children's interest in and access to such spaces varied. Kitchens and bathrooms, which were shared with many others, were accessible together with parents. There were no chairs in these rooms, indeed nothing to encourage people to stay longer than necessary. There were no common utensils and no decoration, and cupboards were nailed closed. These were definitely not children's places. Most parents took great care to ensure that their small children did not enter these rooms on their own. The long corridors were tempting places for children to run and yell. This was not allowed. Many parents did not let their children roam around on their own. Their children stayed in the room or followed their parents around the centre when they cooked, did their laundry and visited other families. Other parents

could not, or would not, keep their children with them at all times. More than once, we met worried mothers looking for their toddlers in the corridors.

At the transit centre, children liked to hang around in the corridor between the children's base, the office and the adults' ping-pong room – which we never saw any adults use. Here, there was always a hope of meeting other kids or adults who might have time for them, or of managing to get hold of some playthings: in the office, there was a drawer with ping-pong balls, a shelf with footballs and some other simple sports equipment. The small children knew that. They also knew that they were not allowed to enter the office. The equipment was for adults. Children over the age of 7 could also use it at certain times. Small children could not: 'The stuff would just disappear if we let them borrow it', the child and youth worker told us, 'so that's just no good'. Sometimes, the door to the office was left ajar while staff members went in and out, and children followed them inside. Once, one of us was there on our own for a moment, the door slightly open:

João immediately enters, grins at me and shows me his asylum-seeker ID card. He opens the drawer, takes a ping-pong ball and a couple of rackets out and shows me what he is doing, asking: 'OK?' I pretend to think it is OK and nod my permission. Happily, he skips across the corridor, but the child and youth worker returns. She discovers my 'error', confiscates the ball and rackets, and gives João his card back. She explains to me that adults who borrow sports equipment must leave their card in the drawer the way he did. João looks disappointed and a little sheepish and does not protest. He obviously knew that he was breaking the rules by taking advantage of a newcomer.

João had a little brother who took up most of their single mother's energy, so 5-year-old João roamed around the centre much of the time, sometimes alone but usually with other children. He had been living at the transit centre for several months: longer than any of the other children and most of the adults. On one occasion, we overheard one of the staff call him 'you little terrorist'. This man later explained to us that he found João something of a problem:

He never gives up until he gets what he wants. It is just too much for us, and for his mum too. He needs to learn to take no for an answer. I've got two sons myself, one of them is the same type, he will try it on and really needs to learn the meaning of the word *no*.

The parallel between the behaviour of this staff member's own son and João may have been useful in justifying the constant rejections that João faced, but less so in assessing his particular situation:

Concerns about 'children at risk' proliferate alongside concerns about 'risky children' variously perceived as threatening established social orders. These categories of 'children at risk' and 'risky children' slide into each other in complicated ways. Sometimes it is precisely by virtue of 'being out of place' . . . that children come to be seen as both threatened and threatening. (Stephens, n. d., quoted in Malkki and Martin, 2003: 219)

João's strategy was not to give up in spite of spending most of his time being shuffled from place to place by different adults, and losing and gaining friends at a rapid rate. He compensated for each loss of place and people by quickly finding the possibilities in the new situation. This was increasingly difficult the more a place was defined as an 'adult place', since children's access to, and their staying in, adults' places were only allowed on adults' terms. By virtue of his long sojourn at the transit centre, João had the advantage of knowing the buildings, rules and staff better than the other children. He had become their leader and chief boundary negotiator.

Places for adults: adults only?

Children at the transit centre were to some extent able to negotiate access to adults' common rooms when the children's base was closed. The negotiations took place between children and staff members, at the children's initiative. Permission to use adult places was subject to conditions that were seldom explicit, and could be withdrawn without notice. At the transit centre, there was a large common room with several functions: TV room, lounge, Internet room, library and information centre. There was a sofa and a TV, four Internet PCs, several shelves holding a jumble of adults' and children's books and a selection of information leaflets about immigration and society. This room was supposed to be for adults only, yet we repeatedly observed children who huddled together quietly in the sofa or looked on when adults played chess. If any of them disturbed the adults, the staff would tell them to leave. There was a smaller TV room as well; once, when the children's base was closed, we observed that João managed to talk one of the staff into letting him and a handful of other children watch films here.

At the regular centre, there were fewer adult places. There were no common rooms for adult asylum-seekers in the building. Formally, children did not have access to the few adult places that did exist. In practice, however, the children were relatively successful in gaining access to them. Here, people stayed for longer periods and families had developed their own routines. Children over the age of 6 went to school, and children between 4 and 6 went to daycare half-time, 10 a.m.–2 p.m., Monday to Friday. Children of all ages tended to gravitate towards the reception and the staff offices behind it. The office area was supposed to be off limits to all asylum-seekers except when they needed to talk to the staff. Yet the large staff kitchen/dining-room table was where schoolchildren did their homework, and younger children would run in and out of the offices seeking attention, grabbing adults' hands, getting a cuddle from the youngest female member of staff. We also saw some of them climbing onto the reception counter to play with the computer. If a child was there for what the staff felt was too long, they would ask passing adult asylum-seekers to go and tell the parents to come and fetch their child.

Ambiguous boundaries

Children were struggling for places in the reception centres, negotiating the boundaries that restricted their wanderings, hampered their playing and dampened their spirits. How did the adults who administered the boundaries justify constraining the lives of children to such an extent, on behalf of a nation that prides itself in putting children first? The staff were employed as service personnel, and expressed that their main task was making life bearable for people in a very difficult situation. Temporary employment contracts were the norm, and the limits of their responsibilities unclear, making their own positions ambiguous. One of the child and youth workers – who, typically, was on her way out of the job – told us what she wanted to do for the children:

Above all, we'll have fun together! We'll give them something that will provide good memories for them when everything else hurts, moments of happiness and pride that they can take with them wherever they are going.

In the same interview, however, she continued:

The children here are very used to having doors shut in their faces. We have simply got to be a bit tough with them. Working here, one realizes that after a while. If not, it all becomes very chaotic [*flyter det helt ut*, lit. 'it all becomes liquid/loses form'].

One might have expected staff to adopt an including attitude, to counter-act the exclusions that formed a considerable part of the children's total experiences. As the quote and our observations show, this did not happen. Rather, staff viewed the children as agents of chaos, and 'toughness' as necessary to establish order. However, we did find that their practice was far from always in concordance with the professed toughness and ideal of predictable order. This ambiguity between rules and practice created a space for negotiations, which took up a substantial part of the children's time and energy. Many of the children demonstrated a remarkable power of endurance against frequent experiences of exclusion and rejection, while the staff routinely legitimized their boundary marking in terms of creating order.

1) The child and youth worker at the regular centre told us that she would keep the base closed during Easter week, because the base follows the school calendar. They try to keep strictly to this principle. This means that the base may be closed even on a regular day when the staff is in the office. 2) She said that she did wish she could keep the base open more, but that things tended to disappear from there and they have had some bad experiences with letting people use it outside office hours. 3) Also, some of the children have toys of their own and therefore do not need to play in the base. 4) She emphasised that it is important that children and parents learn to engage in activities on their own initiative.

As these notes indicate, this child and youth worker justified keeping the base closed by referring to (1) the need to follow the school calendar, (2) petty theft from the base outside office hours, (3) the ownership of toys by some children and (4) the importance of teaching asylum-seekers to take responsibility for their own lives. The need to follow the school calendar she

explained to us as being a preparation for life in a local community, where all days are not the same and one needs to plan and keep to schedules. Petty theft was a recurrent topic among the staff and may have been a problem, yet other solutions than closing the base were not discussed. Some children at the regular centre did have toys of their own, but access to toys was not the main purpose of the base. Rather, it was the centre's only place for children. Finally, the concern with 'teaching people to be active and take responsibility' is surprising, since it is hardly a lack of initiative that brings people to seek asylum. This concern makes more sense as part of a welfare state paternalism directed at all those who are subject to the public assistance/control regime. Such paternalism is ethnocentric in that it aspires to teach 'deviant' groups how to take responsibility for themselves in what, through hegemonic discursive processes, appears to be the 'normal' way (Pettersen, 2005). This was not just about imposing order, but about imposing a specific Norwegian order.

The ambiguity of spatiotemporal boundaries in the reception centres is parallel to the intersecting ambiguities of these children's complex social position as children *and* asylum-seekers. Seeberg (2007) argues that the staff's management and justification of these boundaries coincides with a nation-state project of flexible boundary management, an apparent dilemma emerging at the intersection as a conflict between 'migration management' on the one hand and Norway's 'trademark' image as a promoter of children's rights on the other.

Agier (2002: 337) observes that 'displaced persons and refugees . . . remain in peripheral zones provisionally or illegally occupied. Nothing can ever be brought to completion in these contexts.' Bauman (2002: 345) sums up Agier's argument in the phrase 'an ongoing, lasting state of temporariness . . . temporary/permanent'. The system of asylum-seeker reception in Norway is a temporary/permanent structure of disruptions and provisional arrangements. Engebriksen (2002: 91) argues that Norway has a particularly changeable and unpredictable asylum-seeker regime, especially clear in the case of child migrants. For asylum-seeking parents, this ongoing state of temporariness makes being a parent particularly difficult. The UDI emphasizes that parents are responsible for their children and for choosing to live in a reception centre (UDI, 2005), whereas, for asylum-seeking parents, the overall goal of asylum makes any hardship of life in reception centres a secondary and unavoidable problem for the whole family. Their children experience a double exclusion, being both 'out of place' in Norwegian society, and 'with no place' in the reception centres.

Migration management and children's rights

Rather than attempting to reveal a conspiracy against asylum-seekers and their children, our concern here has been to demonstrate effects that were *not* planned. What it is like for children and adults to live in a Norwegian

asylum-seeker reception centre depends on the building(s), on the people who live and work there, on the relations to the local community, on national and international rules and regulations, on public opinion and on wars and other political events around the globe. Furthermore, all these factors are dynamically interrelated, since they form part of dynamic relationships with people and structures both internal and external to them (Sayer, 1992).

In the present world order, rich nation-states seek to deter people from seeking asylum within its borders (Andreas and Snyder, 2000). The richer the state, the more can be invested in these policies of deterrence. Norway is a rich country in a region of rich countries with internally open borders and mutual obligations to reinforce the external, regional borders. It is in the context of European harmonization of national policies that the UDI's statement 'Life and facilities in reception centres must not be so attractive that they may tempt anyone to seek asylum for that reason alone' (UDI, 2006a) makes sense.

That reception centres and other arrangements for asylum-seekers should be 'sober but adequate' (UDI, 2006c) echoes the EU directive's minimum requirement of 'an adequate standard of living' (European Commission, 2003: 14.5). By adding the word 'sober', the UDI simultaneously expresses a domestic political concern with voters' possible negative reactions to media reports of more than adequate arrangements for asylum-seekers. Politicians may consider keeping the living standards for asylum-seekers low to be the most viable option – for themselves.

'The Child's Best Interests and Immigration Management: A Conflict?' was the title of the UDI's annual conference in 2006, where the focus was on 'the tense relationship' between the child's best interests and migration management. 'Sometimes', the conference proceedings stated, 'these considerations come into conflict with each other, and the Directorate faces difficult dilemmas and choices' (UDI, 2006a: 2). One of the dilemmas highlighted in the conference was that some children live in reception centres for years, while such centres are not suitable for long-term residence. The solution suggested by the UDI was to reduce the processing time; to raise the living standards during the waiting period was not an option: 'The standards are simple, among other things for reasons of migration management' (UDI, 2006a: 20). These other reasons, left unspecified, likely relate to public opinion.

The significance of public opinion came to the fore in a seminar about the situation of children in reception centres, arranged in Oslo in 2006 by the Norwegian Psychological Association. This included a debate between four members of parliament, from left, centre and right, and one representative from the far left party, RV (Rød Valgallianse), not represented in parliament. Towards the end, one of the MPs summed up the debate by saying that it was encouraging how unanimous they were in their view that the situation for children in reception centres was unacceptable. At this, the RV representative pointed out that their unanimity was hardly encouraging: what they really

agreed on was that none of them was going to do anything to change the situation, because they would not take the risk of provoking popular opinion. None of the MPs protested.

Within the field of children's welfare, all agree that the situation is unacceptable. Once the discussion moves into the field of migration management, however, the same situation is construed as unavoidable. The major political concerns relating to children in reception centres involve keeping a careful balance between Norway as a country that puts children's rights into practice, and as a country that does not provide its asylum-seekers with higher living standards than other European countries. In other words, it is politically opportune to have higher standards than other countries in the field of children and childhoods, and equal or lower standards when it comes to asylum-seekers. However, people's reasons for seeking asylum in one country rather than in another are complex, and, contrary to popular belief, the material standards offered in the waiting period are not among the most important factors (Brekke, 2004; Neumayer, 2004; Thielemann, 2006).

Exploring the myths of migration management may hold the clue not just to understanding the reason why a whole category of children in Norway remains in a precarious situation; it may also provide a way out of the impasse.

Notes

The authors would like to thank Agnes Andenæs for initiating this project and for making it possible, under the umbrella of NOVA's Strategic Institute Programme for Child Research. We would also like to thank all the people we met at the reception centres, who welcomed us and shared their experiences with us, and *Childhood's* two anonymous referees for their constructive comments.

1. All translations from cited references and informants are our own.
2. 'Forskrift om rammeplan for barnehager' [Regulations on Kindergratens], Vol. FOR-2006-03-01-2661, 'Lov om barnehager' [Act on Kindergartens], 2006.
3. Statistics and regulations valid for the time of fieldwork. For more recent information, see UDI's website, www.udi.no, and Brekke and Vevstad (2007).
4. This and all other names are pseudonyms.

References

- Agamben, G. (1998) *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Agier, M. (2002) 'Between War and City: Towards an Urban Anthropology of Refugee Camps', *Ethnography* 3(3): 317–41.
- Andreas, P. and T. Snyder (eds) (2000) *The Wall Around the West: State Borders and Immigration Controls in North America and Europe*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Barneombudet (2001) *Innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov, Barneombudets høringssvar til Justisdepartementet*. Oslo: Barneombudet; at: www.barneombudet.no/barnekonvensjonen/tolkninger/horingsutt/
- Bauman, Z. (2002) 'In the Lowly Nowherewilles of Liquid Modernity: Comments on and around Agier', *Ethnography* 3(3): 343–9.

- Brekke, J.-P. (2004) *The Struggle for Control: The Impact of National Control Policies on the Arrival of Asylum Seekers to Scandinavia 1999–2004*. Oslo: Institute for Social Research.
- Brekke, J.-P. and V. Vevstad (2007) *Reception Conditions for Asylum Seekers in Norway and the EU*. Oslo: Institute for Social Research.
- Casey, E.S. (1996) *Remembering: A Phenomenological Study*, 2nd edn. Bloomington: Indiana University Press.
- Christensen, E. and K. V. Andersen (2006) 'Livsvilkår for børn med familie på danske asylcentre', 06:25, Socialforskningsinstituttet.
- Clark, A. (2005) 'Talking and Listening to Children', in M. Dudek (ed.) *Children's Spaces*. Oxford: Elsevier.
- Crawley, H. and T. Lester (2005) *No Place for a Child. Children in UK Immigration Detention: Impacts, Alternatives and Safeguards*. London: Save the Children.
- Engebriktsen, A. (2002) *Forlatte barn, ankerbarn, betrodde barn-: et transnasjonalt perspektiv på enslige, mindreårige asylsøkere*. Oslo: NOVA.
- European Commission (2003) Council Directive 2003/9/EC of 27 January 2003 Laying Down Minimum Standards for the Reception of Asylum Seekers, 32003L0009, Brussels.
- Evans, C. (2003) 'Asylum Seekers and "Border Panic" in Australia', *Peace Review* 15(2): 163–70.
- Fladstad, T. (1994) 'Hvis jeg hadde vært en fugl: asylsøker- og flyktningebarn i statlige mottak', IMER-programmet UiB, Bergen.
- Froestad, J. and B. Ravneberg (2006) 'Education Policy, the Norwegian Unitary School and the Social Construction of Disability', *Scandinavian Journal of History* 31(2): 119–43.
- Fuglerud, Ø. (2006) 'Staten og flyktningene – eller "Trademark Norway" og spørsmålet om utsidens innside', *Norsk antropologisk tidsskrift* 17(3–4): 225–31.
- Gullestad, M. (1997) 'A Passion for Boundaries: Reflections on Connections between the Everyday Lives of Children and Discourses on the Nation in Contemporary Norway', *Childhood* 4(1): 19–42.
- Harrell-Bond, B. and E. Voutira (2007) 'In Search of "Invisible" Actors: Barriers to Access in Refugee Research', *Journal of Refugee Studies* 20(2): 281–98.
- Hewett, T., N. Smalley, D. Dunkerley and J. Scourfield (2005) *Uncertain Futures: Children Seeking Asylum in Wales*. London: Save the Children.
- James, A. and P.M. Christensen (2000) *Research with Children: Perspectives and Practices*. London and New York: Falmer Press.
- James, A., A. Prout and C. Jenks (1998) *Theorizing Childhood*. Cambridge: Polity Press.
- Jensen, A.-M., A.T. Kjørholt, J., Qvortrup, M. Sandbæk, V. Johansen and T. Lauritzen (2004) 'Childhood and Generation in Norway: Money, Time and Space', in A.-M. Jensen, A. Ben-Arieh, C. Conti, D. Kutsar, M.N.G. Phádraig and H.W. Nielsen (eds) *Children's Welfare in Ageing Europe*, Vol. 1, pp. 335–402. Trondheim: Norwegian Centre for Child Research.
- Malkki, L. and E. Martin (2003) 'Children and the Gendered Politics of Globalization: In Remembrance of Sharon Stephens', *American Ethnologist* 30(2): 216–24.
- Neumayer, E. (2004) 'Asylum Destination Choice: What Makes Some West European Countries More Attractive than Others?', *European Union Politics* 5(2): 155–80.
- Norwegian NGO Forum for Human Rights (2007) 'Supplementary Report to Norway's 5th Periodic Report on the Implementation of the UN Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment', Oslo; at: www.nhc.no/php/files/documents/Publikasjoner/Rapporter/Landogtema/2007/sup.peportCAT-0711.pdf
- Olwig, K.F. and E. Gulløv (2003) 'Towards an Anthropology of Children and Place', in K.F. Olwig and E. Gulløv (eds) *Children's Places: Cross-Cultural Perspectives*. London: Routledge.
- Pettersen, K.-S. (2005) *Tatere og misjonen: mangfold, makt og motstand*. Oslo: NOVA.

- Pihl, J. (2005) *Etnisk mangfold i skolen: det sakkyndige blikket*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Robinson, V., S. Musterd and R. Andersson (2003) *Spreading the 'Burden'? A Review of Policies to Disperse Asylum Seekers and Refugees*. Bristol: Policy Press.
- Sandbæk, M. (2004) *Barns levekår: Hva betyr familiens inntekt?* Oslo: NOVA.
- Sayer, R.A. (1992) *Method in Social Science: A Realist Approach*. London: Routledge.
- Seeberg, M.L. (2007) 'Utenfor den nasjonale kroppen: barn/asylsøker', *Norsk tidsskrift for migrasjonsforskning* 8(2): 35–48.
- Solheim, J. (1990) *'Her har du ditt liv': asylsøker mottaket som sosialt system*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet.
- Spicer, N. (2008) 'Places of Exclusion and Inclusion: Asylum-Seeker and Refugee Experiences of Neighbourhoods in the UK', *Journal of Ethnic and Migration Studies* 34(3): 491–510.
- SSB (2006) 'Children in Kindergartens: Final Figures, 2005', Statistics Norway.
- Thielemann, E.R. (2006) 'The Effectiveness of Governments' Attempts to Control Unwanted Migration', in C.A. Parsons and T.M. Smeeding (eds) *Immigration and the Transformation of Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thorød, A.B. (2006) *En normal barndom? Foreldrestrategier for å skjerme barn fra konsekvenser av å leve med lav inntekt*. Oslo: NOVA.
- UDI (Utlendingsdirektoratet) (2005) *Fakta om barn i asylmottak*. Hamar: UDI.
- UDI (Utlendingsdirektoratet) (2006a) *Barnets beste og regulert innvandring – en motsetning? Bakgrunnsnotat til vårkonferansen 2006*. Hamar: UDI.
- UDI (Utlendingsdirektoratet) (2006b) *Kravspesifikasjon til driftsreglementet*. Hamar: UDI.
- UDI (Utlendingsdirektoratet) (2006c) *Reglement for drift av statlig mottak*. Hamar: UDI.
- UN (1991) *Convention on the Rights of the Child*. New York: United Nations.
- UNICEF (2007) *Child Poverty in Perspective: An Overview of Child Well-Being in Rich Countries*. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre.